

Центральноукраїнський національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет економіки та менеджменту

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра „Економіка, менеджмент та комерційна діяльність”

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Допущена до захисту:

Завідувач кафедри економіки,
менеджменту та комерційної
діяльності
д.е.н., професор

_____ О.М. Левченко
„___” _____ 20__ р.

(протокол засідання кафедри
ЕМ та КД
№__ від „___” _____ 20__ р.)

Випускна кваліфікаційна робота

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

на тему: «Менеджмент інвестиційного розвитку в умовах децентралізації»

Виконав(ла): студент(ка) _____ курсу,
групи __МЕ-19МЗ_____
спеціальності _____

_____ (шифр і назва спеціальності)

_____ Геворкян С. Н. _____

(прізвище, ініціали, підпис)

Керівник _____ к. е. н. Грінка Т. І.

(наук.ст., вч.звання, прізвище, ініціали, підпис)

Рецензент _____

(прізвище, ініціали, посада)

Рецензент _____

(прізвище, ініціали, пос

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІСТА	8
1.1. Сутність управління інвестиційним розвитком міста	8
1.2. Механізм управління інвестиційною діяльністю на місцевому рівні	17
1.3. Методолгічні підходи до діагностики інвестиційної діяльності	28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ ТА ІСНУЮЧОГО СТАНУ МЕНЕДЖМЕНТУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСТА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	37
2.1. Загальна характеристика Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького	37
2.2. Основні фінансово-економічні показники господарської діяльності Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького	45
2.3. Аналіз стану і тенденцій інвестиційної діяльності міста Кропивницького	63
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІСТА	82
3.1. Стратегічне планування розвитку міста, як основа для залучення інвестицій	82
3.2. Удосконалення механізму управління інвестиційними процесами та роботи з інвесторами	89
3.3. Маркетинговий підхід в управлінні інвестиційною діяльністю на місцевому рівні	103
ВИСНОВКИ	106

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

В результаті процесу адміністративно-фінансової децентралізації, сформувалися сприятливі умови для зростання економічної могутності міст та їх ролі у розвитку регіонів та країни загалом.

Міста наділені більшою самостійністю і збільшення їх повноважень вимагають від органів місцевого самоврядування більшої відповідальності у забезпеченні реалізації соціально-економічного розвитку, а саме ефективного управління інвестиційною діяльністю на місцевому рівні. Найважливіше значення для здійснення сталого соціально-економічного розвитку міст має вдосконалення інвестиційного процесу.

У зв'язку з цим істотно зростає роль органів місцевого самоврядування в активізації інвестиційної діяльності. Умовою успішного залучення інвестиційних ресурсів і їх ефективного використання є наявність цілеспрямованої інвестиційної політики та налагодженої організаційно-правової складової, що базується на моніторингу та стратегічному плануванні інвестиційного розвитку.

Таким чином, головним завданням стає створення і підтримання сприятливого інвестиційного середовища в середині міста.

Проблемам управління інвестиційним розвитком та регулюванню інвестиційної діяльності на міському та регіональному рівнях приділяється значна увага у працях багатьох вітчизняних авторів: Лугова М. С., Шевченко Н. І., Пересада А. А., Петровська С. А., Мірошніченко П. І., Іванова Н. Ю., Берданова О. В., Данилів А. І., Петкова Л., Проскурін В., Перекатов Б. А., Вакуленко В., також значну частку напрацювань з зазначеної проблеми порушили у своїх працях російські вчені: Валинурова Л. С., Тютіков Ю. П., Артемова Е. А., Чепурова І., Мурінович А. А., Логінов М. П., Бодрова Ж. А.,

Іванова А. та інші.

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що відсутній структурований механізм роботи органів місцевого самоврядування щодо залучення та управління інвестиціями. В умовах, коли обмежені кошти, доцільним стало обґрунтування структури організаційно - економічного механізму інвестування структурних перетворень в пріоритетні галузі економіки міста.

Розвиток виробництва, упровадження нових ресурсо- і енергозберігальних технологій, структурна перебудова економіки на даному етапі можливі лише із широким використанням кредитних ресурсів та залученням інвестицій і побудовою найбільш раціональних та економічно вигідних відносин між інвесторами, підприємствами і органами місцевої влади.

Вищевикладене доводить актуальність дослідження інвестиційної діяльності на місцевому рівні і розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення її механізмів.

Метою дипломної роботи є обґрунтування і узагальнення поняття управління інвестиційним розвитком, його нормативно-правової складової, методологічних підходів щодо діагностики інвестиційної діяльності і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення менеджменту інвестиційного розвитку в умовах децентралізації.

Реалізація цієї мети зумовлює *основні завдання дослідження*:

- розглянути теоретико-методологічні основи управління інвестиційним розвитком та підходи до його діагностики;
- оцінити стан та особливості здійснення інвестиційного управління на місцевому рівні Департаментом з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького;
- удосконалити існуючий механізм управління інвестиційним розвитком у місті.

Об'єктом дослідження є процес здійснення управління інвестиційним розвитком органами місцевого самоврядування міської ради міста Кропивницького.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних підходів і практичних питань стосовно системи інвестування на місцевому рівні.

Теоретичною та методологічними засадами дипломної роботи є наукові праці вітчизняних та іноземних науковців, які приділяли значну увагу питанням регулювання інвестиційної діяльності на місцевому рівні. Загальною методологічною основою дослідження є *діалектичний метод*, що характеризується цілісним системним підходом до аналізу соціально-економічних процесів і явищ.

У роботі також використано такі методи дослідження: статистично-аналітичні методи (порівнянь, групувань, індексний, динамічних рядів) – для оцінки тенденцій інвестування; аналізу та синтезу – для визначення поняття менеджменту інвестиційного розвитку, інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування; групування й класифікації – для систематизації чинників, що впливають на процес інвестування на місцевому рівні; графічний метод – для наочного зображення процесу динаміки залучення інвестицій; порівняння, систематизації та узагальнення – під час аналізу стану і тенденцій інвестиційної діяльності, статистичний - для виявлення динаміки показників, які характеризують фінансові показники департаменту.

Інформаційну базу дослідження склали закони України, звітна документація департаменту, матеріали навчальних підручників та періодичних видань, методичні рекомендації, довідкові матеріали, навчальні посібники, публікації вітчизняних та зарубіжних авторів та ін. Для написання аналітичних розділів використані документи Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького - звіти за 2015-2019 роки.

Наукова новизна одержаних результатів. В дослідженні сформульовано положення, висновки, рекомендації, які в сукупності розв'язують важливе наукове завдання – налагодження процесу управління інвестиційними процесами.

- дістали подальшого розвитку теоретико-методологічні рекомендації щодо вдосконалення менеджменту інвестиційної діяльності міста.

- отримала подальший розвиток послідовність аналізу економічних показників оцінки стану і тенденцій інвестиційної діяльності міста, що дало змогу розкрити особливості функціонування менеджменту інвестиційної діяльності залежно від обраної економічної моделі управління та визначити завдання управління інвестиційними процесами;

- побудовано матрицю swot-аналізу з метою виділення її сильних/слабих сторін, а також переваг і недоліків, що стало основою для удосконалення менеджменту інвестиційної діяльності.

- набули подальшого розвитку концептуальні підходи до вдосконалення механізму муніципального регулювання інвестиційної діяльності, забезпечення ефективності інвестицій, виходячи з нормативно-правових вимог і цілей стратегічного планування, що забезпечить результативність вкладення інвестицій в економіку міста.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони доведені до стадії конкретних рекомендацій і створюють вагоме підґрунтя для оптимізації менеджменту інвестиційного розвитку на місцевому рівні

Магістерська робота складається з теоретичної та практичної частини. Структура роботи: вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури та додатки.

Перший розділ містить теоретико-методологічне обґрунтування характеру інвестиційних процесів всередині міста, а саме розкрита сутність

таких понять як управління інвестиційним розвитком та інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування. Також охарактеризовані основні механізми управління інвестиційним розвитком та окреслені методологічні підходи, щодо його діагностики

Другий розділ висвітлює питання щодо діяльності Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького, основні фінансово- економічні показники роботи департаменту, та тенденції і стан інвестиційної діяльності у місті.

В третьому розділі обґрунтовані наявні проблеми в управлінні інвестиційною діяльністю у Кропивницькому та запропоновані рекомендації щодо організаційно-економічного та маркетингового вдосконалення управління інвестиційним розвитком на рівні міста.

Загальний її обсяг становить 110 сторінок друкованого тексту. Ілюстративний матеріал до дипломної роботи містить 13 таблиць та 13 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ МЕНДЖМЕНТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІСТА

1.1. Сутність управління інвестиційним розвитком міста

В результаті процесу адміністративно-фінансової децентралізації, який триває в Україні, ми маємо отримати велику кількість достатньо самостійних і фінансово спроможних громад, повноцінно інтегрованих у нову адміністративно-фінансову структуру сучасної української держави.

Реалізація принципу повсюдності місцевого самоврядування на практиці, окрім отриманих нових ресурсів та важелів впливу, перекладає на лідерів громад значно вищий рівень відповідальності за власний розвиток. Як наслідок, загальний обсяг бюджетів громад і якість життя їхніх мешканців безпосередньо буде залежати від якості планування розвитку громад і його ефективного виконання. Все це створює сприятливі умови для зростання економічної могутності міст та їх ролі у розвитку регіонів та країни загалом.

Децентралізація створила можливості для економічного розвитку окремих територій, зокрема, через залучення інвестицій. Органи місцевого самоврядування отримали набагато більші можливості для розвитку, повноваження та кошти. Разом із ширшими повноваженнями й обов'язками забезпечується фінансування з державного бюджету задля власного розвитку. Тепер фінансові ресурси потрапляють до місцевих громад безпосередньо з державного бюджету, а не опосередковано, як це відбувалося раніше. Крім державних коштів, додатковим цінним джерелом фінансування у громадах є власні доходи, тобто кошти місцевих підприємств і організацій, які функціонують на їхніх

територіях. Тож, чим успішніше розвиватиметься бізнес і комфортніше почуватимуть себе підприємці, тим більше капіталовкладень отримає громада.

Ефективність адміністративно-фінансової децентралізації характеризується формуванням надійної платформи для соціально-економічного зростання територіальних суспільних систем різних рівнів і мала б супроводжуватись підвищенням рівня та якості життя їх населення. Водночас, до найважливіших очікуваних результатів децентралізації належить і підвищення рівня інвестиційного розвитку територій, що може стати запорукою активізації інвестиційної діяльності у напрямі збільшення економічного та соціально-культурного потенціалу.

Адже, однією з головних складових соціально-економічного розвитку будь-якого міста є інвестиції.

Для з'ясування сутності управління інвестиційним розвитком міста в першу чергу з'ясуємо зміст таких понять як інвестиції та інвестиційна діяльність. Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладення коштів. У більш широкій трактовці інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою подальшого його збільшення [25, с.315]. Інвестиції мають фінансове та економічне визначення.

За фінансовим визначенням, інвестиції – це всі види активів (коштів), що вкладаються в господарчу діяльність з метою отримання доходу. Економічне визначення інвестицій можна сформулювати таким чином: інвестиції – це видатки на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу, оскільки зміни у товарно-матеріальних запасах здебільшого залежать від руху видатків на основний капітал.

Під інвестиційною діяльністю на рівні міста розуміється вкладення інвестицій, або інвестування, в соціально-економічну систему міста, що полягає в здійсненні практичних дій з метою отримання економічної вигоди, соціального та екологічного ефекту.

До муніципальних інвестицій відносяться:

- кошти, виділені з місцевого бюджету на розвиток муніципального господарства, будівництво, реконструкцію, придбання обладнання для об'єктів охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури і спорту, соціального захисту населення.

- залучені кошти населення для здійснення конкретних інвестиційних програм і заходів, в тому числі кошти, залучені шляхом муніципальної позики з випуском муніципальних облігацій.

- кошти, залучені в результаті концентрації коштів підприємств (організацій), в тому числі комерційних банків, для реалізації будівельних, технічних та інших проектів.

Також не менш необхідним буде визначити сутність поняття інвестиційний клімат, поняття інвестиційний клімат містить у собі дві складові: інвестиційну привабливість та інвестиційну активність. У світовій практиці ключовий інструмент формування припливу / відтоку капітальних інвестицій - показник інвестиційної привабливості міста, що визначає рішення інвестора про вкладення коштів. При визначенні інвестиційної привабливості міст, необхідно також враховувати комерційні інтереси інвестора. Для інвестора важливим є прибутковість вкладеного капіталу і ризику, пов'язані з цим вкладенням. З огляду на це, для оцінки інвестиційної привабливості пропонується використовувати модель, розроблену в рамках концепції ефективного управління інвестиційними процесами в соціально-економічних системах і яка включає дві складові:

- 1) економічну складову, яка оцінює прибутковість інвестованих коштів;
- 2) ризикову складову, яка оцінює сукупний ризик, пов'язаний з вкладенням коштів в ту чи іншу галузь міста.

Економічна складова - це прибутковість (рентабельність) вкладених коштів, вона визначається як відношення прибутку або доходу муніципального освіти до вкладених коштів.

З огляду на закономірності розвитку муніципальної економіки,

специфіку функціонування органів місцевого самоврядування, зміст складного по конструкції поняття «управління інвестиційним розвитком органами місцевого самоврядування» можна розкрити таким чином: це науково-обґрунтована цілеспрямована діяльність органів місцевого самоврядування як по створенню умов для залучення і утримання інвестицій на території муніципального утворення, так і по впливу на інвестиційну діяльність господарюючих суб'єктів муніципального утворення і на інвестиції, що здійснюються органами місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевого бюджету та інших джерел з метою забезпечення соціально-економічного розвитку муніципального утворення і також у створенні сприятливого інвестиційного клімату [6, с.57].

При цьому під комплексним соціально-економічним розвитком міста маються на увазі організаційні дії органів місцевого самоврядування зі створення на підвідомчій території такого взаємопов'язаного поєднання виробництв і видів діяльності, що забезпечує посилення конкурентних переваг і поліпшення фінансових результатів діяльності господарюючих суб'єктів, зростання кількості асортименту та якості послуг представлених на території муніципального утворення економічних благ, збільшення реальних доходів населення, що, в підсумку, буде сприяти найбільш повному задоволенню потреб жителів місцевої громади. З метою проведення ефективної державної інвестиційної політики, адекватної економічної системі і ринку, необхідно враховувати і виконувати наступні принципи формування та реалізації інвестиційної політики:

- принцип системності: дозволяє проводити інвестиційну політику з урахуванням стратегічних цілей фінансової, податкової, амортизаційної, виробничої, кадрової спрямованості;

- принцип пріоритетності: дозволяє проводити інвестиційну політику з урахуванням стратегічних цілей фінансової, податкової, амортизаційної, виробничої, кадрової спрямованості;

- принцип ефективності та ризикованості: передбачає наявність

позитивних результатів інвестування на основі проведення інвестиційного аналізу;

- принцип контролю: передбачає наявність системи виконання інвестиційної політики, можливість коригування напрямків та управління ситуацією на всіх етапах інвестиційного процесу.

Інвестиційна діяльність на рівні міста може бути представлена як сукупність організаційних, економічних і нормотворчих дій органів влади, суб'єктів господарювання та фізичних осіб щодо формування необхідних інвестиційних ресурсів, ефективного використання в інвестиційних проектах,

забезпечує довгострокове і гарантоване отримання доходу на рівні, відповідному прийнятим в регіоні вимогам

Особливість управління інвестиційною діяльністю органами місцевого самоврядування полягає у:

- необхідності направлення управління інвестиційними процесами на комплексний соціально-економічний розвиток муніципального утворення;
- самоорганізації, яка найбільшою мірою властива інвестиційній діяльності великих міст і мегаполісів;
- рівності органів місцевого самоврядування з іншими учасниками інвестиційної діяльності.

Інвестиційну діяльність можна представити у вигляді системи (Рис 1.1). Обов'язковими елементами системи інвестиційної діяльності муніципального утворення є об'єкти і суб'єкти, між якими складаються відносини, що стосуються інвестиційних процесів.

Місцеве інвестування та підтримка реалізації інвестиційних проєктів за кошт місцевого бюджету та/або кредитів (позик), залучених під місцеві гарантії, здійснюються в порядку, встановленому органами місцевого самоврядування, відповідно до вимог бюджетного законодавства.

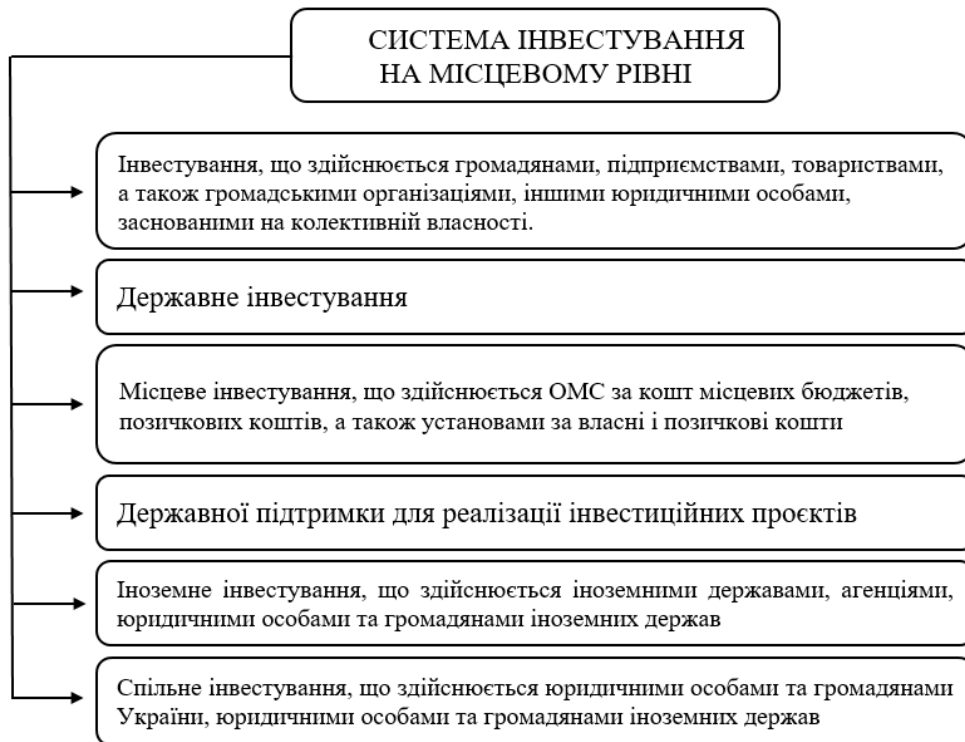

Рис. 1.1. Система інвестування на місцевому рівні [19].

Об'єктами інвестиційних відносин на рівні міста виступають інвестиційні ресурси:

- матеріально-речові (природні і створені людиною);
- фінансові (грошові);
- інтелектуальні (трудові);
- інформаційні.

Активізація інвестиційної діяльності сприяє підйому і подальшому розвитку економіки, поповненню податкових надходжень до бюджету в різних рівнів, які в подальшому спрямовуються на вирішення соціально-економічних проблем, за допомогою інвестицій створюються нові підприємства і, відповідно, додаткові робочі місця, розширюються виробництва, забезпечується освоєння та вихід на ринок нових видів товарів і послуг, соціального та екологічного ефекту [33, с. 159].

Для ефективного розвитку муніципалітету необхідна активна державна інвестиційна політика, що є цілеспрямованою діяльністю органів місцевого самоврядування щодо залучення та стимулювання інвестиційного процесу для вирішення питань соціально-економічного розвитку. Інвестиційна політика муніципалітету повинна бути розроблена на базових принципах, які визначають її цілі і спрямованість: ціле спрямованості, науковості, багатоваріантності, комплексності, адаптивності, ефективності, балансу інтересів, гласності та легітимності [33, с. 159].

Ефективна інвестиційна політика на місцевому рівні повинна бути орієнтована на забезпечення:

- покращення якості життя населення муніципального утворення,
- підтримку інтересів населення та суб'єктів господарювання;
- дотримання балансу інтересів підприємств і муніципального утворення в розвитку інвестиційного потенціалу;
- створення зон вільного підприємництва,
- розвиток конкретних інноваційних програм або виробництв, орієнтованих на експортну продукцію;
- сприятливих умов для розвитку діяльності та ділової активності всіх суб'єктів господарської діяльності, насамперед представників дрібного, малого та середнього бізнесу.

Згідно з ч. 2, ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування, “Фінансові кошти органів місцевого самоврядування мають відповідати функціям, наданими їм конституції або законом повноважень”, але на практиці в Україні, незважаючи на законодавчо-правові норми, органи місцевого самоврядування фінансово не забезпечені пропорційно до обсягу питань і повноважень, які їм необхідно вирішити [10].

На сучасному етапі, через недостатність фінансових ресурсів та необхідність підвищення рівня соціально-економічного розвитку, муніципальні органи зацікавлені в залученні інвестицій і підвищенні інвестиційної привабливості території. Визначальною умовою активної інвестиційної діяльності є ступінь інвестиційної привабливості та соціально-економічного розвитку, найперше на рівні регіонів.

“Інвестиційна привабливість” відображає наявність певних умов інвестування, які впливають на вподобання інвестора. Як основні складові інвестиційної привабливості, прийнято виділяти “інвестиційний потенціал”, який відображає можливість певного регіону забезпечити інвестиційну діяльність при наявності сприятливого інвестиційного клімату та “інвестиційний ризик”, який, своєю чергою, показує чинники ризику, що характеризують ймовірність втрати інвестицій та доходу від них і чому доцільно (або недоцільно) інвестувати в певні сфери чи об’єкти.

З метою підвищення інвестиційної привабливості території для створення умов збільшення притоку фінансових ресурсів в пріоритетні галузі економіки і забезпечення інтенсивного економічного зростання, необхідно вирішити такі завдання:

- формування сприятливого інвестиційного клімату;
- розвиток інфраструктури для інвестиційної діяльності;
- напрямки потоків інвестицій у наукомісткі високотехнологічні галузі; забезпечення інформаційної, кадрової підтримки;
- впровадження у виробництво інноваційних технологій.

Для реалізації поставлених завдань необхідно приділяти особливу увагу таким заходам:

- удосконалення інвестиційного та податкового законодавства, з питань інвестиційної діяльності, звільнення інвесторів від частини податків;
- надання суб’єктам інвестиційної діяльності пільгових умов користування землею та іншими природними ресурсами;

- створення можливостей для формування суб'єктами інвестиційної діяльності власних інвестиційних фондів;
- розробка та реалізація міжмуніципальних інвестиційних проектів;
- впровадження системи обов'язкового страхування інвестиційних ризиків;
- удосконалення механізмів заохочення підприємств, які здійснюють модернізацію і інноваційну діяльність;
- формування інвестиційного іміджу за допомогою участі в інвестиційних виставках, семінарах, конференціях;
- розміщення в ЗМІ баз даних про інвестиційно привабливі проекти;
- створення позитивного інвестиційного образу регіону і країни загалом;
- забезпечення фінансування з державного та місцевого бюджету на перепідготовку і підвищення кваліфікації фахівців, що володіють навиками маркетингу та менеджменту.

З огляду на зазначене вище, необхідно забезпечувати розвиток поспільовної інвестиційної політики шляхом створення сприятливої нормативно-правової бази, що враховує всі сучасні інновації. У регіоні повинна бути створена сучасна і прогресивна модель інвестиційної політики, підкріплена максимальним набором спонукальних і заохочувальних механізмів для інвестора. Сприяння розвитку підприємств означає створення умов для підвищення їх конкурентної спроможності, просування їх інвестиційних проектів.

Сутність управління інвестиційною діяльністю можна визначити як цілеспрямовану, науково обґрунтовану діяльність місцевих органів влади, щодо раціонального використання інвестиційних ресурсів з метою сталого соціально-економічного розвитку.

1.2. Механізм управління інвестиційною діяльністю на місцевому рівні.

Механізм управління інвестиційною діяльністю – це сукупність методів, форм, інструментів і прийомів формування і регулювання відносин, що відбуваються у системі інвестиційної діяльності органів місцевої влади з метою узгодження інтересів суб'єктів інвестиційного процесу і реалізації пріоритетів інвестиційної політики місцевого рівня.

Механізм управління інвестиційною діяльністю складається з наступних структурних елементів:

1. ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності;
2. нормативно-правовий блок;
3. методичне забезпечення;
4. інформаційний комплекс;
5. організаційне забезпечення управління інвестиційним процесом (рис. 1.2.)

Рис. 1.2. Структурні складові механізму управління інвестиційною діяльністю на місцевому рівні [4 , с. 19].

1. Ресурсне забезпечення

Ефективність інвестиційного розвитку і реальність місцевого самоврядування визначаються в першу чергу матеріальними і фінансовими ресурсами, якими розпоряджаються територіальні громади і які в сукупності становлять матеріально-фінансову основу місцевого самоврядування.

Діяльність територіальних громад значною мірою визначається тим, наскільки результативно вони використовують ресурси, які є в їх розпорядженні та складають їх ресурсний потенціал. Ресурсний потенціал є джерелом і засобом їх відтворення, а також відіграє ключову роль у визначенні функцій, спрямованості та динаміки їх розвитку міста. Його можна оцінити шляхом комплексного аналізу сукупності ресурсів – внутрішніх складових потенціалу. Створення умов для динамічного збалансованого розвитку регіону, усунення основних диспропорцій сприятиме максимальному наближенню послуг до населення, підвищенню спроможності територіальних громад та їх представницьких органів до вирішення місцевих питань власними силами.

Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку є дуже складним та багатоаспектним питанням. Подальше запровадження політики децентралізації має стати дієвим фактором стабілізації соціально-економічної ситуації, виходу з фінансової кризи, подолання суперечностей між різними рівнями влади, організації відносин між центром, регіонами та територіальними громадами на принципах розподілу сфер відповідальності й компетенції, а також партнерства у сфері забезпечення громадян України державними та місцевими благами, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління.

Ресурси як основа здійснення повноважень органів місцевого самоврядування поділяються на:

1) матеріальні (власність) – відповідно до вітчизняного законодавства, на регіональному рівні в Україні представлено кілька видів власності: державна власність (майно місцевих державних адміністрацій та

територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади); комунальна власність територіальних громад та їх різновид – спільна власність територіальних громад у межах областей;

2) фінансова основа – основним елементом є бюджет, порядок формування та використання якого, взаємодія з іншими бюджетами регулюється Бюджетним кодексом України.

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад. Інвестиційні джерела фінансування місцевого економічного розвитку охоплюють ресурси, залучені до місцевої економіки з метою створення нових активів. Особливістю інвестиції як джерела фінансування місцевого та регіонального розвитку є те, що вони спрямовуються на реалізацію певного проекту безпосередньо, а не через місцевий бюджет.

Інвестиційні джерела можуть перебувати як у приватній власності, так і повністю або частково знаходитися у комунальній власності. У світовій практиці вироблено багато механізмів розподілу витрат і ризиків упровадження проектів у сфері місцевого та регіонального розвитку між публічним і приватним сектором, зокрема державно-приватне партнерство, податкові стимули для приватного сектору, концесія, місцеві гарантії тощо [3, с. 17].

Для фінансування місцевого та регіонального розвитку місцеві органи влади також можуть залучати кредитні джерела, беручи на себе відповідні боргові зобов'язання на умовах строковості, платності та поворотності. Також окремим джерелом фінансування місцевого та регіонального розвитку є грантові кошти. Ідеться про ресурси, надані для фінансування потреб місцевого та регіонального розвитку у вигляді міжнародної технічної допомоги, грантів міжнародних донорських організацій, благодійних внесків

та пожертв. Грантовими також можна вважати кошти, спрямовані на розвиток місцевої економіки в межах проектів корпоративної соціальної відповідальності, тобто ініціатив місцевого розвитку, що підтримуються інституціями приватного сектору, які здійснюють свою діяльність на відповідній території.

Крім цього, не новим, але необхідним у постіндустріальній фазі соціально-економічного розвитку нашої держави є такий інструмент громадського впливу на процес нарощення ресурсного потенціалу, як фінансові інвестиції територіальних громад (за рахунок місцевих бюджетів) і пересічних громадян з використанням сучасних форм заохочення. До того ж цей інструмент є одним із засновників таких відносно нових видів ресурсів, як інноваційний і інвестиційний. До нових підходів нарощення ресурсного потенціалу територіальної громади можна віднести ідею створення бізнес-інкубаторів, які можуть виступати джерелом зростання її економічного потенціалу шляхом надання різноманітних послуг, консультацій, навчання в інформаційній, комунікаційній, маркетинговій, патентноліцензійній, рекламно-видавничій, консалтинговій, лізинговій, фінансовій, посередницькій та інших сферах. Як критерії ефективності роботи бізнес-інкубаторів виділяється дві групи показників, що характеризують: бізнес-інкубатор як комерційну структуру – обсяг прибутку, рентабельність тощо; специфіку роботи бізнес-інкубаторів у територіальній громаді – число створених з їх допомогою працюючих фірм, а також темпи зростання їх економічної діяльності, насиченість виробленими ними товарами і послугами для населення.

2. Нормативно-правове забезпечення

Нормативно-правове забезпечення включає в себе сукупність нормативних правових актів, що визначають правові та економічні основи інвестиційної діяльності, порядок її здійснення, форми і методи державного і муніципального регулювання даного процесу.

Нормативно-правові акти, що регламентують інвестиційну діяльність в системі міста, приймаються на всіх рівнях влади і управління.

До базових законодавчих актів, які формують правову основу інституційного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні, належать такі:

- Конституція України;
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»[18];
- Закон України «Про інвестиційну діяльність»[14];
- Закон України «Про інноваційну діяльність»[15];
- Закон України «Про режим іноземного інвестування»[20];
- Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна»[19];
- Закон України «Про державно-приватне партнерство»[12];
- Закон України «Про загальні принципи створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон»[17];
- Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок»[22];
- Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)»[16];
- Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»[21];

Інвестиційні проекти, що передбачають залучення коштів державного бюджету регламентуються відповідним положеннями.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1999 року, із змінами та доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 14 березня 2001 року № 241 та від 15 лютого 2002 року № 158 "Про порядок проведення на конкурсних засадах оцінки та відбору інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів державного бюджету". Міністерство економіки України розробило "Положення про

оцінку та конкурсний відбір запропонованих міністерствами, іншими центральними органами та місцевими органами виконавчої влади інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів державного бюджету та створення відповідної .

У цьому Положенні визначаються пріоритети відбору інвестиційних проектів, а також критерії оцінки та відбору інвестиційних проектів виробничого та невиробничого призначення, що передбачають залучення коштів державного бюджету.

Конкурентоспроможність країни або регіону визначається двома головними факторами. По-перше – це наявний ресурсний та інвестиційний потенціал, та їх ефективне застосування, а подруге – це ефективна система державної підтримки для залучення інвестицій.

Також, приймаються розпорядження міського голови, рішення сесій відповідного рівня, які стосуються різних аспектів інвестиційного процесу з урахуванням особливостей конкретних адміністративно-територіальних одиниць.

Крім того, існує перелік базових документів для залучення додаткових фінансових ресурсів необхідних для реалізації інвестиційної діяльності:

- Стратегія розвитку громади;
- Програма соціально-економічного розвитку;
- Паспорт громади/інвестиційний паспорт громади;
- Інвестиційні пропозиції, інвестиційні проекти;
- Документи для отримання фінансування з ДФРР;
- Документи з Міністерства розвитку громад і територій на міжмуніципальне співробітництво для отримання фінансування з міжмуніципального співробітництва;
- Проекти грантових заявок;
- Відповідні положення та посадові інструкції;

Стратегія розвитку громади повинна складатися з таких напрямів:

1. Економічна сталість, яка є однією з важливих складових, що визначає економічний поступ розвитку громади.

2. Соціальна сталість передбачає забезпечення інтересів усіх соціальних груп населення, гендерну рівність, належне медичне обслуговування, безпечне і здорове житло, високоякісну освіту для всіх мешканців громади; підтримку громадської безпеки та правопорядку, тощо.

3. Екологічна сталість. Це не лише догляд і збереження довкілля, але й задоволення елементарних людських потреб у чистому повітрі, екологічно чистих харчових продуктах; забезпечення благоустрою територій, здійснення заходів із енергозбереження, забезпечення житлово-комунальних послуг.

Програма соціально-економічного розвитку – це документ, у якому визначаються цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку на короткостроковий період, зазвичай на рік, засоби та шляхи їх досягнення, формується взаємоузгоджена і комплексна система напрямів і заходів органів місцевого самоврядування, спрямованих на ефективне розв’язання проблем економічного та соціального розвитку, характеризуються очікувані зміни у стані економіки та соціальної сфери.

Інвестиційний паспорт громади – документ з інформацією про місто, здатний зацікавити потенційного інвестора та спонукати його до дії. Складання інвестиційних паспортів переважно відбувається за схемою, запропонованою Кабінетом Міністрів України. Якісний інвестиційний паспорт дозволяє стати фактором, що сприяє залученню уваги з боку потенційних інвесторів. Завдяки цьому документу формується об’єктивний погляд на перспективи розвитку, його переваги та недоліки. Особлива увага повинна приділятися відомостям про інвестиційні проекти й інвестиційні майданчики, які існують в місті.

3. Методичне забезпечення

Методичні розробки, вказівки і матеріали органів влади носять рекомендаційний характер і направлені на забезпечення управління плануванням і здійсненням інвестиційної діяльності в конкретних сферах і

галузях економіки.

Важливість методичного забезпечення в управлінні інвестиційною діяльністю на місцевому рівні визначається наступними факторами:

- обов'язковістю сучасного науково-технічного підходу до комплексної оцінки ефективності інвестиційних вкладень і наслідків реалізації конкретних інвестиційних проектів в системі соціально-економічного розвитку міста;
- уніфікацією термінології і переліку показників ефективності інвестиційних проектів;
- систематизацією та уніфікацією вимог до передпроектних та проектних матеріалів під час розгляду розрахунків ефективності інвестиційних проектів;
- раціоналізацією розрахункового механізму, що використовується для визначення показників ефективності;
- встановленням єдиної системи норм ділової етики для суб'єктів інвестиційної діяльності міста.

Методичні рекомендації орієнтовані на вирішення наступних задач:

- оцінки реалізованості і ефективності інвестиційних проектів в процесі їх розробки;
- обґрунтування доцільності участі у реалізації інвестиційних проектів зацікавлених підприємств, банків та іноземних інвесторів;
- спрощення процедури державної, галузевої або інших видів експертиз інвестиційної діяльності.

4. Інформаційне забезпечення

Для різних суб'єктів інвестиційної діяльності з урахуванням їх різноманітних цілей і на різних стадіях інвестиційного процесу потрібна найрізноманітніша інформація.

З метою проведення ефективної інвестиційної політики органи місцевого самоврядування повинні об'єктивно оцінювати соціально-економічне становище на своїй території, враховувати наявні ресурси і в

підсумку приймати обґрунтоване рішення по стимулюванню інвестиційної діяльності, що неможливо без достовірної і систематизованої інформації.

З іншого боку, органи місцевого самоврядування мають представити потенційним інвесторам повний набір інформації про інвестиційний клімат міста, необхідний для прийняття рішення про початок інвестування.

Інформаційне забезпечення механізму управління інвестиційною діяльністю на міському рівні передбачає наявність:

- єдиного інформаційного простору органів місцевого самоврядування для забезпечення оперативного і ефективного управління інвестиційною діяльністю;
- бази даних про актуальні інвестиційні пропозиції, потенційних інвесторів, зміни в інвестиційній інфраструктурі;
- активного просування тематики інвестиційного розвитку міста у ЗМІ;
- розробки інвестиційного паспорту міста – інформаційного ресурса задача якого забезпечити відкритість інформації про місто ;
- проведення різноманітних соціокультурних заходів з метою підвищення інтересу до муніципального утворення.

Муніципальне утворення у деякій мірі є продктом, який необхідно продати потенційному інвестору.

Кожен інвестор зацікавлений в певних характеристиках території як потенційного місця для розміщення інвестицій. Набір характеристик залежить від типу проекту і галузевої належності інвестора. Оцінка даних характеристик слугує критерієм вибору муніципального утворення для інвестування.

Успішний маркетинг території передбачає вибір цільових інвесторів, котрі можуть бути зацікавлені у розвитку пріоритетних секторів економіки міста, виділення значущих для них характеристик муніципального утворення, формування унікальної пропозиції міста в розрізі даних характеристик і проведення цільової кампанії просування по кожній групі інвесторів.

Інвестиційний паспорт громади – документ з інформацією про місто, здатний зацікавити потенційного інвестора та спонукати його до дії. Складання інвестиційних паспортів переважно відбувається за схемою, запропонованою Кабінетом Міністрів України. Якісний інвестиційний паспорт дозволяє стати фактором, що сприяє залученню уваги з боку потенційних інвесторів. Завдяки цьому документу формується об'єктивний погляд на перспективи розвитку, його переваги та недоліки. Особлива увага повинна приділятися відомостям про інвестиційні проекти й інвестиційні майданчики, які існують в місті.

Структура інвестиційного паспорта громади включає:

- 1) Офіційний розділ;
- 2) Характеристику (географія та природний потенціал, промисловість, агропромисловий комплекс, мале підприємництво, зовнішньоекономічна діяльність, туризм, регіональна інвестиційна та промислова політика);
- 3) Інфраструктуру (ринок землі та нерухомості, транспортні комунікації, телекомунікаційні системи, культура та дозвілля);
- 4) Основні показники економічного та соціального розвитку (кількість зайнятих за галузями економіки, бюджет, середньомісячна заробітна плата);
- 5) Довідкові дані для розрахунків та обґрунтувань (земельний фонд, ставка земельного податку, ціни на електроенергію, водопостачання та каналізація, газифікація, ціни на газ);
- 6) Соціальні питання (ринок житла, середня освіта, дитячі садки, професійна освіта, медичні установи, фізична культура і спорт);
- 7) Найбільші підприємства;
- 8) Іншу корисну інформацію.

З метою індивідуального супроводження інвестора в Україні функціонує спеціальний сервіс InvestUkraine, який є відокремленим підрозділом Держінвестпроекту України та працює за принципом «єдиного інвестиційного вікна».

За допомогою цього механізму інвестор може отримати інформаційні,

аналітичні та юридичні послуги, підтримку для організації візитів, послуги підбору ділянок для інвестицій, допомогу у взаємодії з місцевою владою та постінвестиційну підтримку.

«Єдине вікно» – це спрощена система взаємодії інвесторів з органами державної та місцевої влади за посередництва єдиного органу державної виконавчої влади; механізм особистого супроводження, надання якісних послуг та створення комфортних умов для стратегічних інвесторів, які планують інвестувати в економіку України; найпростіший та найкоротший шлях від бізнес-плану до працюючого бізнесу.

Принцип «єдиного вікна» застосовується для супроводження інвесторів у багатьох країнах. Він відігравав особливу роль у тих країнах, які провели успішні структурні реформи. Зазвичай, для управління «єдиним вікном» створюються окремі державні організації, об'єднані у Всесвітню асоціацію агентств із залучення інвестицій (WAIPA).

5. Організаційне забезпечення

Організаційне забезпечення являє собою створення і підтримку функціонування необхідних організаційних структур, що здійснюють формування і реалізацію інвестиційної політики в системі соціально-економічного розвитку міста.

Організацію інвестиційної діяльності на території муніципального утворення здійснюють:

- органи місцевого самоврядування;
- адміністрація муніципального утворення;
- організації інвестиційно-консалтингового супроводу;
- інституції з інвестиційного розвитку.

В області організації інвестиційної діяльності органи місцевого самоврядування виконують наступні функції:

- визначення основних напрямків інвестиційної політики в місті, розробка заходів, спрямованих на залучення інвестицій,

кредитних та грантових ресурсів для розвитку економічного потенціалу та інфраструктури міста;

- формування бази міських проектів, які потребують залучення інвестицій, підготовка та розповсюдження презентаційних матеріалів щодо інвестиційного потенціалу міста;
- забезпечення збалансованого економічного розвитку міста, залучення інвестицій, створення сприятливих умов для розвитку промислового виробництва, малого та середнього бізнесу, розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
- формування позитивного інвестиційного іміджу міста та просування його інвестиційних можливостей.
- забезпечення формування паспорта міста;
- аналіз стану і тенденцій соціально-економічного розвитку секторів і галузей економіки громади, виявлення проблеми, що його стримують, та внесення пропозицій щодо їх вирішення;
- розроблення проєктів прогнозів економічного та соціального розвитку міста на середньо- та короткостроковий період і загальнодержавних програм економічного, соціального
- розвитку, інших державних цільових програм.

1.3. Методологічні підходи до діагностики інвестиційної діяльності.

Мета аналізу інвестиційної діяльності на місцевому рівні – визначення особливостей соціально-економічного розвитку і його інвестиційного забезпечення. Методика аналізу інвестиційної діяльності включає оцінку інвестиційного потенціалу, визначення оптимальних сфер для залучення інвестицій; діагностику проблем, пов'язаних із недостатнім рівнем розвитку інвестиційної діяльності в місті; визначення основних факторів, що впливають на неї; обґрунтування напрямків активізації

інвестиційної діяльності для забезпечення сталого розвитку регіону.

Методичними принципами аналізу інвестиційної діяльності, є:

- принцип об'єктивності, що зумовлює необхідність під час оцінки інвестиційної діяльності в регіоні забезпечувати правильне відображення структури та характеристик цього процесу, спираючись документально підтверджені якісні й кількісні показники;
- принцип системності відбиває загальний погляд на об'єкти, явища та процеси, пов'язані з інвестиційною діяльністю міста, як системи й зумовлює необхідність спільного розгляду цієї системи як цілого і як сукупності її елементів у їх єдності та різноманітті;
- принцип комплексності, котрий передбачає всебічне дослідження причинно-наслідкових взаємозалежностей, їх зміну й розвиток у процесі виконання інвестиційної діяльності в просторі та часі;
- принцип гнучкості, який полягає в можливості здійснення коригувань елементів методики відповідно до потреб користувачів та змін у середовищі об'єкта аналізу;
- принцип доступності, що підкреслює те, що методика повинна бути зрозумілою для всіх зацікавлених у її використанні сторін;
- принцип безперервності: динамічність середовища інвестиційної діяльності в місті потребує постійного моніторингу та внесення змін у методику задля оновлення результатів аналізу й формулювання обґрунтованих висновків і рекомендацій.

Методика оцінки інвестиційної діяльності в місті покликана виконати низку завдань, серед яких:

- визначити стан соціально-економічного розвитку міста;
- виявити основні фактори інвестиційної привабливості міста;

- дослідити закономірності впливу факторів на обсяг інвестицій;
 - виділити основні напрями розвитку міста для активізації інвестиційної діяльності;
 - підвищити ефективності використання інвестиційних ресурсів;
 - сформувати оптимальні територіальні направлення інвестиційних потоків;
 - удосконалити механізми обґрунтування й залучення інвестицій;
- знизити ступінь ризиків для інвесторів і кредиторів [30].

Розроблені у вітчизняній і світовій практиці методики, які можуть бути застосовані для аналізу інвестиційної діяльності в місті, можна умовно поділити на групи:

- методики, засновані на оцінках експертів;
- методики, що спираються на статистичну інформацію;
- методики, що ґрунтуються на рейтинговому підході.

Метод експертних оцінок, котрий полягає в аналізі інвестиційної діяльності в регіоні та її прогнозуванні за результатами оцінки експертів-фахівців у відповідній сфері. Експерт або їх група, керуючись своїми суб'єктивними переконаннями, самостійно обирає показники, які вважає доцільними під час аналізу інвестиційної діяльності в регіоні. Суттєвим недоліком цього методу, як справедливо зазначає П. І. Мірошніченко, є його суб'єктивність і залежність результату

аналізу інвестиційної діяльності від позиції експерта, на якого можуть впливати політичні, культурні, соціальні, освітні та інші фактори, що призводить до різниці в інтерпретації одних і тих самих економічних індикаторів та явищ [31].

Метод, котрий ґрунтується на статистичній інформації, на аналізі фактичних статистичних показників щодо надходження інвестицій у місто. Розглянуто як фактичні дані, так і відносні показники, які характеризують динаміку відносно попереднього періоду. Ключовою тезою цього методу є припущення, що високий рівень

статистичних показників свідчить про високу інвестиційну привабливість регіону та активне здійснення інвестиційної діяльності тут. Проте аналіз статистичних даних лише у сфері інвестування не враховує особливостей соціально-економічного розвитку регіону, рівня

зайнятості, валового регіонального продукту й інших показників, які є визначальними для інвестора.

Комбіновані методики, котрі ґрунтуються на рейтинговому підході й зводяться до ранжирування регіонів за рівнем їх ривабливості для інвестора. Вони полягають в аналізі різних аспектів розвитку регіону, формуванні на їх основі аналітичних показників, подальшому їх групуванні та консолідації й формуванні інтегрального показника [24].

Методика діагностики інвестиційної діяльності в місті передбачає послідовну реалізацію чотирьох етапів.

1 етап –

проводиться оцінювання інвестиційної діяльності на регіональному та місцевому рівнях за абсолютними та відносними показниками. Абсолютними показниками є обсяг капітальних інвестицій; обсяг інвестицій у розрахунку на одну особу; капітальні інвестиції за видами активів та за джерелами фінансування; динаміка активності іноземного інвестування; найвищий та найнижчий обсяг капітальних інвестицій у містах. Відносні показники відображають темпи росту номінального та реального обсягу капітальних інвестицій, структуру

капітальних вкладень за видами активів та джерелами фінансування. Реалізація цього етапу дасть змогу визначити основні тенденції інвестиційної діяльності в країні, регіонах та містах.

2 етап – передбачає оцінювання інвестицій за видами економічної діяльності й визначення оптимальних сфер активізації інвестиційної діяльності в місті. Проведення цього етапу діагностики дозволяє визначити цільову орієнтацію напрямів залучення інвестиційних ресурсів, здійснити аналіз приросту та скорочення інвестицій у різні види економічної діяльності та оцінити пріоритетність у досягненні соціально-економічної та екологічної ефективності інвестиційної діяльності.

3 етап – охоплює оцінку соціально-економічної та екологічної ефективності інвестиційної діяльності й достатності соціально-економічних та екологічних інвестицій із використанням DEA-аналізу. [33].

Показники ефективності інвестиційної діяльності дають змогу кількісно оцінити ефект від її активізації та додаткового залучення інвестицій у визначені сфери регіону.

Рівень достатності капіталовкладень у різні сфери й необхідний відсоток їх збільшення пропонуємо розраховувати також, застосовуючи математичний інструментарій DEA-аналізу (аналізу оболонки даних), за якого показник достатності залучених у регіон інвестицій обчислюємо за формулою (1.1):

$$\max \theta = \frac{u_1 y_1 + u_2 y_2 + \dots + u_n y_n}{v_1 x_1 + v_2 x_2 + \dots + v_m x_m}, \quad (1.1.)$$

де θ – показник достатності інвестицій залучених в соціально-економічну сферу міста;

x , y – вхідні та вихідні дані (обсяг інвестицій);
 u , v – вагові коефіцієнти, які розраховуються для максимальної оцінки співвідношення;

n , m – кількість вхідних і вихідних даних.
 Визначення достатності інвестицій, залучених у соціально-економічну

сферу регіону здійснюється з врахуванням системи обмежень:

$$\left\{ \begin{array}{l} \max \theta = \frac{u_1 y_1 + u_2 y_2 + \dots + u_n y_n}{v_1 X_1 + v_2 X_2 + \dots + v_m X_m} \leq 1 \\ \max \theta = yu, xv = 1, \\ yu \leq xv. \end{array} \right. \quad (1.2.)$$

Значення достатності для кожного регіону розраховуємо окремо, але з урахуванням усієї сукупності даних. Відповідно, вирішуємо завдання оптимізації n кількість разів.

Вагові коефіцієнти не повинні мати від'ємних значень:

$$v_1, v_2, v_m \geq 0; u_1, u_2, u_n \geq 0. \quad (1.3.)$$

Чим вищий показник достатності інвестицій, тим оптимальніше співвідношення між інвестиціями та обсягом виробленого ВРП у регіоні.

4 етап – включає інтегральний аналіз сприятливості середовища інвестиційної діяльності міста для її активізації, побудову моделі впливу факторів на активізацію інвестиційної діяльності в місті й позиціонування міста на матриці стратегічних перспектив активізації інвестування.

Для діагностики інвестиційної діяльності в місті можна оцінити сприятливість середовища інвестиційної діяльності для її активізації за допомогою розрахунку часткових коефіцієнтів, що відображають міру впливу різноманітних факторів на це середовище, та інтегрального показника його сприятливості.

Сукупність факторів активізації інвестиційної діяльності в не є однорідною. Вони вимірюються в різних величинах і є різноспрямованими, тобто збільшення одних позитивно впливає на інвестиційну активність (зростання ВВП, обсяг експортно-імпортних операцій, вантажоборот та ін.), тоді як зростання інших, навпаки, може призвести до зниження інвестиційної активності (збільшення ветхого житлового фонду, зростання кількості

зареєстрованих безробітних і ін.)

У зв'язку з цим обов'язковим етапом аналізу впливу факторів на процеси інвестиційної активності в місті є приведення вихідних даних до співвимірної форми. Нормування може проводитися, наприклад, за допомогою переведення величин у відсотки до підсумку. Також кількісний вимір факторів можна перевести в коефіцієнти, ураховуючи величини їх розмаху. У такому випадку для чинників, зростання яких має позитивний вплив на результатний показник використовують формулу:

$$K_i = \frac{X_i - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}, \quad (1.4.)$$

де $X_{\min}$ – мінімальне значення i -го показника, $X_{\max}$ – максимальне значення i -го показника.

Для кількісного виміру факторів, що негативно впливають на обсяг залучених інвестицій, застосовують формулу:

$$K_i = 1 - \frac{X_i - X_{\min}}{X_{\max} - X_{\min}}. \quad (1.5.)$$

Відповідно до такого підходу всі вихідні дані переводяться у коефіцієнти, значення яких змінюється в межах від 1 до 0 ($K_i \in [0; 1]$).

Визначення часткових коефіцієнтів, що відображають міру впливу факторів на сприятливість середовища інвестиційної діяльності в регіоні для її активізації, виконано за формулою середньої квадратичної:

$$(1.6.)$$

$$f = \sqrt{\frac{x_1^2 + x_2^2 + \dots + x_n^2}{n}} = \sqrt{\frac{\sum x^2}{n}},$$

де n – кількість статистичних показників, що формують групу факторів. Інтегральний показник сприятливості середовища інвестиційної діяльності регіону для її активізації обчислюють, застосовуючи формулу середньої арифметичної зваженої, що дає змогу врахувати відмінність у кількості факторів, котрі формують окрему групу:

$$I_s = \sqrt{\frac{f_1 * n_1 + f_2 * n_2 + \dots + f_k * n_k}{\sum k}} = \sqrt{\frac{\sum f_k * n_k}{\sum k}}, \quad (1.7.)$$

де k – кількість факторів активізації інвестиційної діяльності;

f – фактори (часткові коефіцієнти) впливу на сприятливість середовища інвестиційної діяльності;

n – кількість показників, що характеризують дію факторів.

Для оцінки впливу факторів на інвестиційну діяльність міста, використовують інструментарій кореляційно-регресійного аналізу

Методика кореляційно-регресійного аналізу реалізовується такими етапами:

- систематизація вихідних даних;
- нормування даних;
- відбір факторів, кореляційний аналіз;
- побудова регресійної моделі.

Дослідження інвестиційної діяльності на місцевому рівні дасть змогу органам місцевого самоврядування точніше виявляти проблеми інвестиційної діяльності відповідної галузі соціально-економічного розвитку, визначати пріоритетні сфери її активізації та цільові орієнтири для

кожної з галузей, конкретизувати заходи, спрямовані на активізацію інвестиційної діяльності задля досягнення цілей сталого розвитку.

Практичне застосування результатів моделювання достатності інвестицій у місті відбувається під час формування матриці стратегічних перспектив сталого розвитку регіону. За результатами діагностики інвестиційної діяльності та проведеного моделювання визначають міжрегіональні відмінності, урахування яких покладено в основу рекомендацій щодо формування стратегії активізації інвестиційної діяльності в регіоні. Отже, дослідження інвестиційної діяльності в регіоні дасть змогу органам регіональної влади й місцевого самоврядування точніше виявляти проблеми інвестиційної діяльності відповідного регіону, визначати пріоритетні сфери її активізації та цільові орієнтири для кожного з регіонів, конкретизувати заходи, спрямовані на активізацію інвестиційної діяльності задля досягнення цілей сталого розвитку.

У зв'язку з проведенням різних економічних перетворень в країні, інвестиції є одним з ключових джерел розвитку міст. Управління інвестиційною діяльністю є системним процесом, що включає в себе різні механізми впливу органами місцевого самоврядування на інвестиційні процеси для створення ефективної роботи по залученню інвестицій на свою територію, а також систематизації інвестиційних процесів шляхом розробки інвестиційної політики міста. У своїй діяльності вони мають керуватися існуючими в світовій практиці механізмами для ефективного здійснення інвестиційної діяльності.

Під механізмом управління інвестиційною діяльністю розуміють:

- ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності;
- нормативно-правовий блок;
- методичне забезпечення;
- інформаційний комплекс;

— організаційне забезпечення управління інвестиційним процесом.

Запропоновано використання методичного підходу до діагностики інвестиційної діяльності в місті, котрий охоплює аналіз сфер залучення інвестицій; оцінку ефективності інвестиційної діяльності та достатності інвестицій у регіоні; моделювання процесу активізації інвестиційної діяльності в регіоні, що в комплексі уможливорює наукове обґрунтування рекомендацій до розробки стратегії поживлення інвестиційної діяльності міста [31]

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПАРТАМЕНТУ ТА ІСНУЮЧОГО СТАНУ МЕНЕДЖМЕНТУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСТА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2.1. Загальна характеристика Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького.

Департамент з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького (далі - департамент) є виконавчим органом Міської ради міста Кропивницького, їй підзвітний та підконтрольний, підпорядкований Виконавчому комітету Міської ради міста Кропивницького, міському голові та заступнику міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради згідно з розподілом функціональних повноважень.

Департамент утворений відповідно до чинного законодавства України. Департамент є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в установах Державної казначейської служби, поточні рахунки в

установах банку, печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням, штампи і відповідні бланки.

Утримання департаменту відбувається за рахунок міського бюджету. Положення про департамент та загальна чисельність його працівників затверджуються міською радою і призначення, переміщення і звільнення працівників департаменту здійснюється відповідно до Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», Кодексу законів про працю України.

Департамент в своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, декретами, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами відповідних міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями міської ради, виконкому міської ради, розпорядженнями міського голови, регламентом Міської ради міста Кропивницького, регламентом виконавчих органів Міської ради міста Кропивницького. Департамент є правонаступником прав та обов'язків управління економіки Кіровоградської міської ради та управління по сприянню розвитку торгівлі та побутового обслуговування населення Кіровоградської міської ради, діяльність яких припинена шляхом їх злиття.

Для досягнення мети своєї діяльності у межах своїх повноважень Департамент забезпечує виконання таких завдань:

1. забезпечення соціально-економічного розвитку міста, залучення інвестицій, створення сприятливих умов для розвитку промислового виробництва, малого та середнього бізнесу, розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

2. Реалізовує державну політику у галузі енергозбереження та енергоменеджменту.

3. Здійснює реалізацію державної політики, спрямованої на розвиток роздрібної, оптової торгівлі, ресторанного господарства і сфери послуг на

основі використання ринкових механізмів господарювання та захисту прав споживачів.

4. Формує позитивний інвестиційний імідж міста та просуває його інвестиційні можливості.

5. Забезпечує реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції.

6. Забезпечення реалізації державної регуляторної політики.

7. Впровадження та реалізація партиципаторного бюджетування у місті.

8. Запровадження затверджених в установленому порядку правил торгівлі і побутового обслуговування населення, правил торгівлі на ринках та правил роботи закладів ресторанного господарства, здійснення заходів щодо вдосконалення торговельного і побутового обслуговування населення.

9. Координація роботи підприємств торгівлі, ресторанного господарства та побутового обслуговування населення незалежно від форм власності, участь у формуванні ринку товарів, побутових послуг, сприяння розвитку всіх форм торговельного і побутового обслуговування населення на підставі повноважень, визначених законодавством України.

10. Забезпечення реалізації заходів щодо розвитку мережі підприємств торгівлі місцевих товаровиробників та соціальних об'єктів.

11. Забезпечення дотриманням законодавства щодо захисту прав споживачів у сфері торгівлі, ресторанного господарства та надання послуг, проведення роботи по усуненню виявлених порушень.

Основною метою діяльності Департаменту є реалізація державної економічної політики на території міста, забезпечення комплексного економічного і соціального розвитку міста, ефективного використання природних і фінансових ресурсів.

Відповідно до покладених на нього завдань департамент реалізує наступні функції:

1) Розробка програм економічного і соціального розвитку міста,

енергозбереження та енергоефективності, підтримки малого та середнього підприємництва, інвестиційної діяльності, партиципаторного бюджетування, а також зайнятості населення, подання їх на розгляд виконкому та міської ради, відстеження та підготовка звітів про хід і результати їх виконання.

2) Визначення пріоритетів економічного розвитку міста, розробка 3 стратегії розвитку міста, плану дій сталого енергетичного розвитку на довготривалі періоди.

3) Підготовка та подання на затвердження міській раді та виконавчому комітету проектів рішень щодо впровадження партиципаторного бюджету у місті.

4) Розробка пропозицій щодо підвищення ефективності використання енергоресурсів у бюджетних установах міста, проведення організаційної та консультативної роботи щодо впровадження ними заходів з енергозбереження.

5) Визначення основних напрямків інвестиційної політики в місті, розробка заходів, спрямованих на залучення інвестицій, кредитних та трактових ресурсів для розвитку економічного потенціалу та інфраструктури міста.

6) Забезпечення формування паспорта міста.

7) Формування бази міських проектів, які потребують залучення інвестицій, підготовка та розповсюдження презентаційних матеріалів щодо інвестиційного потенціалу міста.

8) Взаємодія з іноземними фінансовими фондами та організаціями, координація діяльності виконавчих органів у налагодженні співробітництва з ними.

9) Сприяння налагодженню зовнішньоекономічних зв'язків підприємств, установ та організацій, розташованих на території міста та участі їх у міжнародних виставках та ярмарках.

10) Організація заходів щодо розвитку підприємницької діяльності в місті, розширення та вдосконалення мережі підприємств торгівлі,

ресторанного господарства та побутового обслуговування, у тому числі мережі підприємств торгівлі місцевих товаровиробників та соціальних об'єктів.

11) Організація заходів по проведенню щорічного конкурсу проектів у рамках громадського бюджету міста.

12) Сприяння налагодженню соціального діалогу з громадськістю у напрямку реалізації проектів громадського бюджету та популяризація принципів партиципаторного бюджетування на всіх рівнях.

13) Своєчасний та якісний розгляд в межах своєї компетенції звернень громадян, підприємств і організацій, депутатських запитів та звернень в порядку, встановленому чинним законодавством.

14) Виконує інші функції, пов'язані з виконанням покладених на департамент завдань [36].

Для реалізації визначених завдань та функцій Департамент має права та повноваження:

- внесення на розгляд міської ради та її виконавчого комітету пропозицій щодо вирішення питань, які відносяться до компетенції департаменту;
- скликання в установленому порядку нарад та комісій з питань, що належать до його компетенції;
- залучення під час виконання покладених на департамент завдань спеціалістів виконавчих органів міської ради, підприємств (установ, організацій, закладів), радників, консультантів та експертів до розгляду питань, що належать до його компетенції (за погодженням з їх керівниками).
- одержання в установленому порядку від місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, державної статистики, підприємств (установ, організацій, закладів) незалежно від форм власності звітні дані та інформаційні матеріали, необхідні для виконання покладених на департамент завдань.

- припинення або тимчасове припинення реалізації продукції, яка не супроводжується необхідною, доступною, достовірною, своєчасною інформацією та відповідними документами, або продукції з простроченим терміном придатності.

- за зверненнями споживачів опрацьовувати з власниками об'єктів торгівлі, ресторанного господарства та надання послуг піднятих у звернення питань.

- одержання при розгляді питань щодо захисту прав споживачів від суб'єктів господарювання необхідних документів, відомостей, а також пояснень.

- надання інформації в межах своєї компетенції юридичним та фізичним особам.

- взаємодія з місцевими органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, а також з підприємствами (установами, організаціями, закладами) всіх форм власності під час виконання

покладених на департамент завдань.

- здійснення інших повноважень відповідно до діючого законодавства України [36].

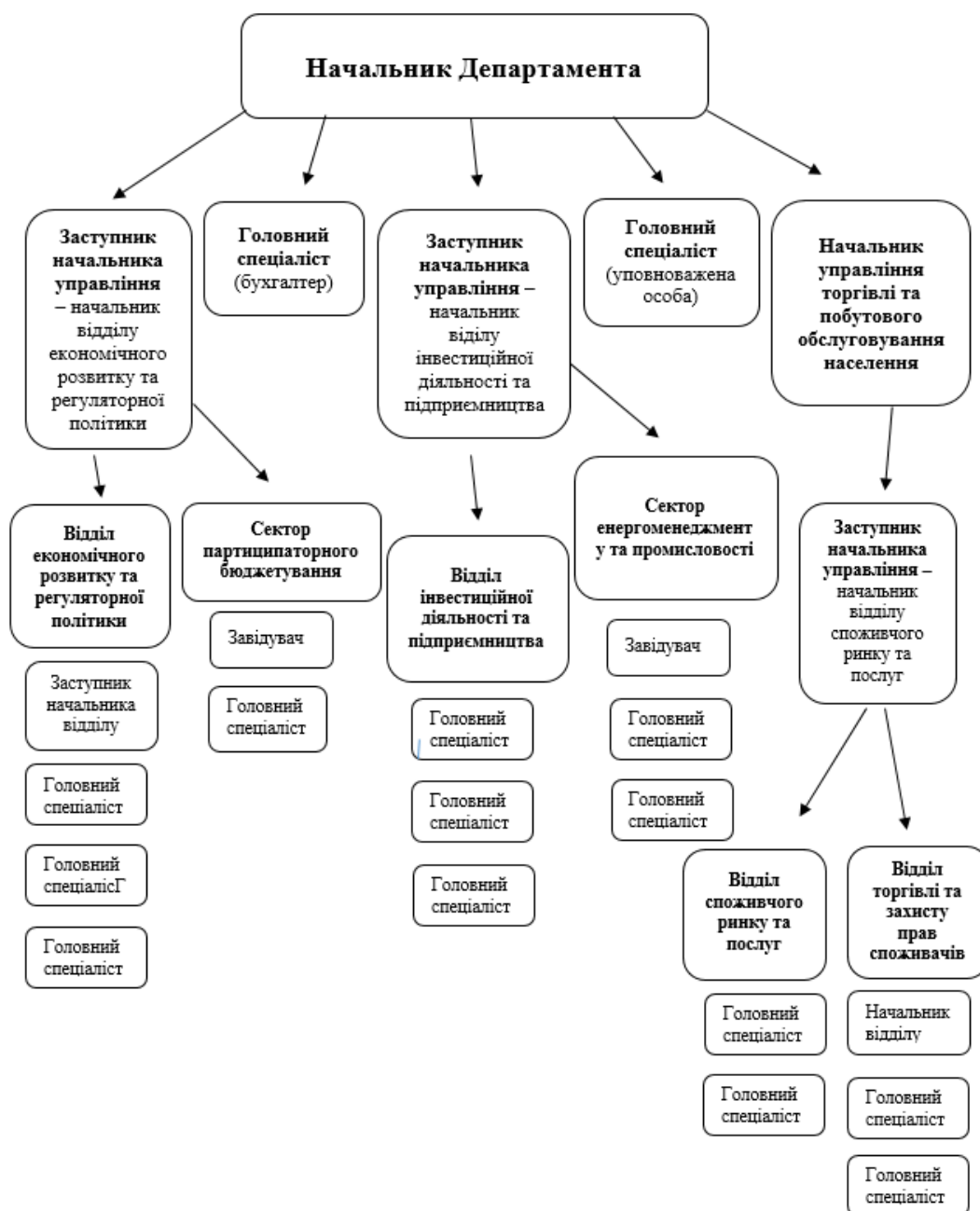

Рис. 2.1. Організаційна структура Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького.

Організація діяльності департаменту здійснюється відповідно до вимог Регламенту Міської ради міста Кропивницького, Регламенту виконавчих органів Міської ради міста Кропивницького, інших нормативно-правових актів та розпорядчих документів. Департамент може мати структурні

підрозділи.

Структурні підрозділи не мають статусу юридичної особи. Департамент підзвітний та підконтрольний заступнику міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради згідно з розподілом функціональних повноважень. Штатний розпис департаменту затверджується міським головою.

Структурні підрозділи департаменту діють у складі департаменту і виконують завдання та здійснюють функції, що визначені положенням про департамент та положеннями про структурні підрозділи. Положення про структурні підрозділи департаменту затверджуються міським головою. Структурні підрозділи департаменту підзвітні та підконтрольні директору департаменту - начальнику управління.

Департамент очолює директор – начальник управління, який призначається на посаду та звільняється з посади розпорядженням міського голови в установленому законодавством порядку. Директор департаменту – начальник управління безпосередньо підпорядкований заступнику міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради згідно з розподілом функціональних обов'язків та міському голові. Начальник відповідного структурного підрозділу департаменту підпорядкований директору департаменту - начальнику управління.

Директор департаменту – начальник управління:

- 1) здійснює керівництво діяльністю департаменту, несе персональну відповідальність за виконання покладених на департамент завдань та функцій;
- 2) представляє департамент у відносинах з міською радою, виконавчим комітетом міської ради, іншими виконавчими органами міської ради, підприємствами, установами та організаціями;
- 3) виступає розпорядником коштів департаменту, забезпечує та контролює їх цільове використання;
- 4) має право першого підпису на фінансових та банківських

документах, що надаються до органів державної казначейської служби, податкових та інших контролюючих органів та фінансових установ;

5) виступає розпорядником майна департаменту відповідно до чинного законодавства та цього Положення;

6) розробляє та подає на затвердження міському голові посадові інструкції працівників департаменту;

7) подає міському голові пропозиції щодо штатного розпису департаменту;

8) видає в межах своєї компетенції накази та розпорядження, організовує та здійснює контроль за їх виконанням;

9) організовує здійснення інформаційного та матеріально-технічного забезпечення департаменту;

10) забезпечує підготовку проектів рішень та внесення їх на розгляд міської ради та виконавчого комітету;

11) організовує роботу щодо ведення діловодства, обліку та звітності департаменту;

12) дає відповідні доручення щодо виконання покладених на департамент завдань;

13) забезпечує дотримання працівниками департаменту трудової дисципліни та правил охорони праці;

14) вносить пропозиції міському голові щодо призначення, переміщення, звільнення та заохочення, накладення стягнень на працівників департаменту;

15) вживає заходи щодо заохочення працівників за успіхи в роботі або притягнення їх за порушення трудової дисципліни до дисциплінованої відповідальності в порядку, встановленому чинним законодавством України;

16) систематично інформує міського голову про стан виконання завдань, покладених на департамент;

17) бере участь у засіданнях міської ради та виконавчого комітету міської ради;

- 18) веде особистий прийом громадян;
- 19) несе персональну відповідальність за роботу департаменту та належне виконання покладених на нього завдань та функцій;
- 20) здійснює інші функції відповідно до рішень міської ради та її виконавчого комітету.

Працівники департаменту безпосередньо підпорядковані керівнику відповідного структурного підрозділу та директору департаменту - начальнику управління, йому підконтрольні та підзвітні.

Працівники департаменту призначаються на посади та звільняються з посад міським головою у встановленому законодавством порядку. Працівники департаменту несуть відповідальність за несвоєчасне та неналежне виконання обов'язків передбачених цим Положенням, Положеннями про структурні підрозділи департаменту та посадовими інструкціями у встановленому законодавством порядку. Робота департаменту здійснюється за перспективними (піврічними) планами. Припинення діяльності департаменту здійснюється відповідно до чинного законодавства на підставі рішення міської ради. При реорганізації департаменту його права та обов'язки переходять до правонаступника[36].

2.2. Основні фінансово-економічні показники господарської діяльності Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького.

Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького є виконавчим органом Міської ради міста Кропивницького.

Діяльність Департаменту регламентується Положенням про Департамент, затверджене рішенням Міської ради міста Кропивницького від 19 березня 2019 року № 2450. Департамент є правонаступником прав та обов'язків управління економіки Кіровоградської міської ради та управління

по сприянню розвитку торгівлі та побутового обслуговування населення Кіровоградської міської ради, діяльність яких припинена шляхом їх злиття [34].

Стан використання Департаментом економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького коштів загального та спеціального фондів можна оцінити за даними табл.2.1, які отримані зі звітів про фінансові результати відповідних років.

У звіті за ф. № 9 відображають доходи і видатки, а також операції, внаслідок яких ці доходи (видатки) збільшуються або зменшуються. Звіт складається з двох частин: загальний фонд і спеціальний фонд.

Фінансовий результат із загального фонду визначають за таким алгоритмом: до одержаних бюджетних асигнувань додають вартість оприбуткованих лишків матеріалів, суму дооцінки матеріалів, суми централізованого забезпечення та інших доходів, , суми списаної кредиторської заборгованості; віднімають видатки загального фонду, суми списаних нестач, списаної дебіторської заборгованості; додають або віднімають результати переоцінок. Аналогічним порядком визначають також фінансовий результат за спеціальним фондом.

Таблиця 2.1

Аналіз фінансових результатів

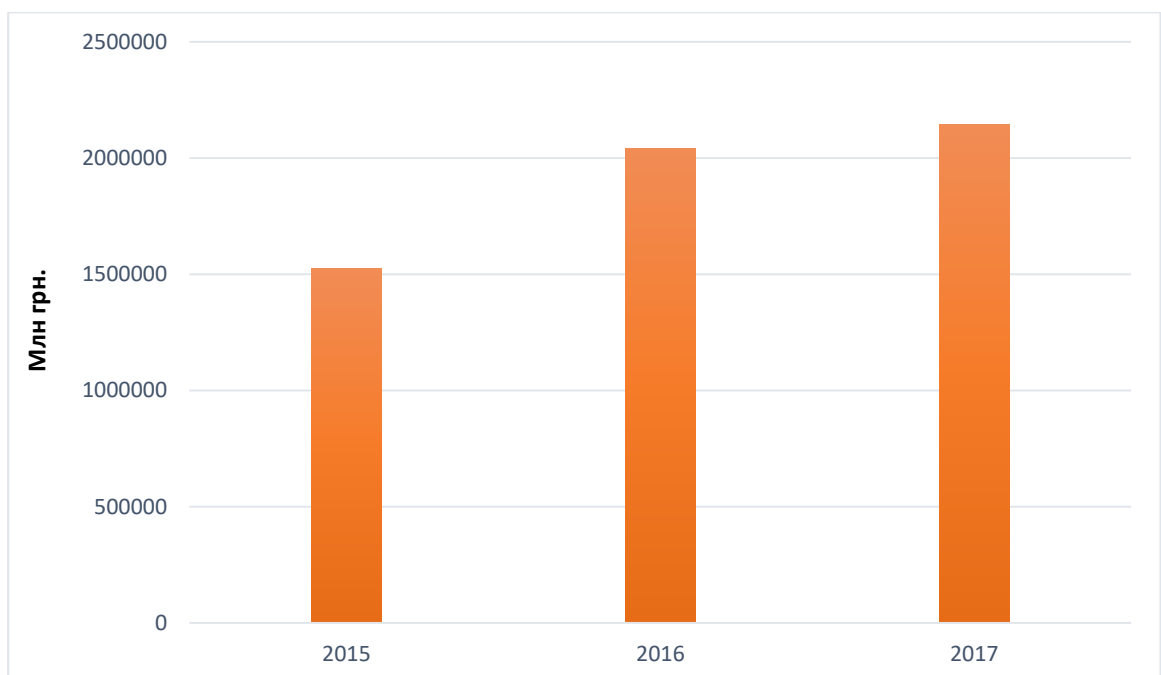
Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій

Міської ради міста Кропивницького за 2015-2017 рр.

Показник	2015	2016	2017	Абсолютне відхил., (+,-) 2017/2015	Темп приросту, % 2017/2015
ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД					
Отримані доходи	1 522 246,95	2 041 481,40	2 142 896,36	620 649,41	1,4
Видатки та надання кредитів	1 525 256,61	1 970 215,92	2 110 312,10	585 055,4 4	1,3
у тому числі: поточні	1 525 256,61	1 970 215,92	2 110 312,10	585 055,4 4	1,3
Фінансовий результат за загальним фондом (профіцит «+»; дефіцит «-»)	563,66	71 829,14	72 830,20	72 266,54	129,2
СЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД					

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатку А; Б; В

Таким чином, позитивний фінансовий результат означає перевищення доходів над видатками. Департамент з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького працював з позитивним фінансовим результатом по загальному фонду (доходи перевищували фактичні видатки) (рис. 2.2).

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатку А; Б; В

Рис. 2.2. Динаміка фінансового результату Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького за 2015 – 2017 рр., млн грн.

З 1 січня 2017 року усі бюджетні установи як суб'єкти державного сектору формують в бухгалтерському обліку інформацію про витрати за Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати», затвердженим наказом Мініфіну від 18.05.2012 № 568 (далі — НП(с) БОДС 135).

НП(с)БОДС 135 поділяє усі витрати бюджетних установ на: витрати за обмінними операціями; витрати за необмінними операціями.

Складові витрат за обмінними операціями визначає пункт 2 розділу II НП(с)БОДС 135.

Тож до витрат за обмінними операціями бюджетні установи зараховують:

- оплату праці: заробітну плату; грошове забезпечення військовослужбовців;
- відрахування на соціальні заходи;
- матеріальні витрати (використання предметів, матеріалів, обладнання, інвентарю, медикаментів та перев'язувальних матеріалів, продуктів харчування тощо);
- амортизацію;
- фінансові витрати, якими є : відсотки за користування кредитами; премія; дисконт за цінними паперами; витрати на обслуговування боргу тощо;
- інші витрати за обмінними операціями: курсові різниці; витрати, пов'язані з реалізацією активів; уцінку активів (цією складовою інші витрати за обмінними операціями будуть доповнені після набрання чинності змін, оприлюднених на сайті Мініфіну 21.11.2016,

оскільки наразі їх вже обліковують на субрахунку 831 «Інші витрати»); витрати від зменшення корисності активів тощо.

Доходи Департаменту сформовано за рахунок загального фонду місцевого бюджету. Сума доходів загального фонду в 2015 р. склала 1 525 246,95 грн, а в 2017 р. – 2 142 896,36, що означає зростання на 1,4 % порівняно з попереднім роком, а

З табл. 2.1. видно, що протягом 2015-2017 рр. відбулося значне збільшення суми коштів загального фонду, які використовувалися Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького, а саме на 620 649,41 тис. грн. або на 1,4%. Видатків та надання кредитів за аналізований період збільшилось на 585 055,44 (1,3%).

Поряд із цим оцінка фінансового результату за загальним фондом свідчить про профіцит коштів на 72 266,54 тис.грн. у 2017 році порвняно з базовим.

Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ (далі — Порядок) затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228.

Кошторис має дві складові:

- загальний фонд, який містить обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією на виконання бюджетною установою (далі — установа) основних функцій;
- спеціальний фонд, який містить обсяг надходжень із спеціального фонду бюджету на конкретну мету та їх розподіл за повною економічною класифікацією на здійснення відповідних видатків згідно із законодавством, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних функцій.

У зв'язку із змінами бухгалтерської звітності проведемо аналіз фінансових результатів Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій міської ради міста Кропивницького за останні два

роки (табл. 2.2)

З даних наведених в табл. 2.3 ми бачимо, що бюджетні асигнування та доходи від оборотних операцій в 2019р. зросли на 446925 грн. (1,06%) відносно 2018 року, що є позитивною тенденцією. Це надало змогу Департаменту забезпечити в повному обсязі всі взяті на себе зобов'язання.

Таблиця 2.2

Фінансові результати Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького 2018-2019 рр., грн.

Показник	2018	2019	Абсолютні відхилення, грн 2019/2018	Відносні відхилення, % 2019/2018
1	2	3	4	5
ДОХОДИ				
Бюджетні асигнування	7524279	7971204	446925	5,94
Усього доходів від обмінних операцій	32139	7971204	7939065	24,70
Усього доходів	7556618	7971204	414586	5,48
ВИТРАТИ				
Витрати на виконання бюджетних програм	7407239	7942759	535520	7,23
Усього витрати за обмінними операціями	7439378	7942759	503381	6,77
Інші витрати за необмінними операціями	32139	19600	-12539	-39,01
Усього витрат за необмінними операціями	32139	19600	-12539	-39,01
Усього витрат	7471517	7962359	490842	6,57
Профіцит/дефіцит за звітний період	117040	8845	-108195	-92,44
ВИДАТКИ				
Загальнодержавні функції	6048985	6310934	261949	4,33
Соціальний захист та соціальне забезпечення	705256	871771	166515	23,61
УСЬОГО:	6754241	7182705	428464	6,34
ЕЛЕМЕНТИ ВИТРАТ ЗА ОБМІННИМИ ОПЕРАЦІЯМИ				
Витрати на оплату праці	4409600	4577400	167800	3,81
Відрахування на соціальні заходи	921665	979655	57990	6,3
Матеріальні витрати	2050638	2361443	310805	15,15
Амортизація	25336	24261	-1075	-4,24
Усього	7407239	7942759	535520	7,23

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків Г, Д.

Витрати на виконання бюджетних програм та витрати за обмінними операціями зросли на 535 520 грн. (7,23%) відносно 2018 року.

Витрати за необмінними операціями зменшилися на -12 539 грн. (-39,01%). Усього витрати за 2019 рік перевищили показники минулого року на 490 842 грн (6,57%).

Витрати на оплату праці збільшилися на 167 800 грн (3,81%) відносно минулого року.

Відрахування на соціальні заходи збільшилися на 57 990 грн (6,3%), матеріальні витрати збільшилися на 310 805 грн. (15,15%), амортизаційні відрахування зменшилися на 1075 грн. (-4,24%). Відповідно всього витрати за обмінними операціями збільшилися на 503 381 грн (6,77%) відносно 2018 року.

Фінансова діяльність є важливим напрямом роботи бюджетних установ. Сутність її полягає в отриманні, організації руху та використанні фінансових ресурсів.

Враховуючи особливості руху необоротних активів (формування їх не за ініціативою установи, а через систему планування бюджетних асигнувань), доступність і достовірність джерел .- інформації, визначають найбільш раціональні напрями їх аналізу, одним з яких є структурно-динамічний аналіз. Основними джерелами надходження необоротних активів є централізовані поставки за рахунок коштів загального фонду і безоплатні надходження.

Структурно-динамічний аналіз необоротних активів Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького наведений в табл. 2.4, дані якої взято з відповідних рядків балансу установи.

Таблиця 2.3

**Показники динаміки за балансовими результатами роботи
Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій**

Міської ради міста Кропивницького 2015-2017 рр., грн.

	2015	2016	2017	Абсолютне відхилення, грн 2017/2016	Відносне відхилення, % 2017/2016	Абсолютне відхилення, грн 2017/2015	Відносне відхилення, % 2017/2015
1	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВ							
I. НЕОБОРОТНІ АКТИВИ							
Основні засоби							
Балансова(залишкова) вартість	3652	11036	123023,29	111987,3	1,014	119371,3	3,27
Знос	16440	36985	25 956,36	- 11028,6	-29,81	9516,36	57,88
Первісна(переоцінена) вартість	19000	24639	120364	95725	388,51	101364	533,49
Інші необоротні матеріальні активи							
Балансова(залишкова) вартість	507	542	965	423	78,04	458	90,33
Знос	507	510	726	216	42,35	219	43,19
Первісна(переоцінена) вартість	763	763	763	0	0	0	0
II. ОБОРОТНІ АКТИВИ							
Матеріали і продукти харчування	523	856	900	44	5,14	377	72,08
Малоцінні та швидкозношуванні предмети	652	652	652	0	0	0	0
БАЛАНС	6523,03	20369,10	119362,23	98993,13	485,1	112839,2	1,73
ПАСИВ							
I. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ							
Фонд у необоротних активах	3652	15236	147035,05	131799,1	865,05	143383,1	3,926
Фонд у малоцінних та швидкозношуваних предметах	518,32	14236	126897,23	112661,2	791,38	126378,9	24,38
Результат виконання кошторису за загальним фондом	452,66	563,66	71829,14	71265,48	12,64	71376,48	15,77
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ							
Кредиторська заборгованість	452,66	563,66	71829,14	71265,48	12,64	71376,48	15,77
Розрахунки з постачальниками, підрядниками за товари, роботи й послуги	452,66	563,66	71829,14	71265,48	12,64	71376,48	1,73
БАЛАНС	6523,03	20369,10	119362,23	98993,13	485,1	112839,2	1,73

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків Е, Ж, З.

З табл. 2.4 видно, що балансова вартість необоротних активів установи постійно змінюється: у 2017 році відбулося збільшення вартості відповідно на 119 371,3 грн. (3,27%) порівняно з 2015 роком та збільшення порівняно з 2016 роком на 111 987,3 грн. (1,014%). Це є позитивною тенденцією в результаті чого основні засоби, капітальні інвестиції, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, інші необоротні активи підвищили свою цінність та якість. Балансова вартість основних засобів у 2017 році збільшилась на 119 371,3 грн. або на 3,27% порівняно з базовим роком та збільшилась на 111 987,3 грн. або на 1,014 % порівняно з попереднім роком.

Аналіз динаміки та структури власного капіталу установи наведено в табл. 2.4, дані якої взято з відповідних рядків балансу установи.

Фонд необоротних активів Департаменту зріс на 131 799,1грн (9, 65%) відносно 2016 року та на 143 383,1 грн (40,26%) відносно 2015 року. Це говорить про те що завдяки менеджерським здібностям керівництва Департамент набуває своїх власних потужностей.

Аналіз балансів Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького 2018-2019 рр.представлений в табл. 2.5.

Таблиця 2.4

**Показники динаміки за балансовими результатами роботи
Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та
інвестицій Міської ради міста Кропивницького 2018-2019 рр.**

АКТИВ	2018	2019	Абсолютні відхилення 2019/2018	Відносні відхилення 2019/2018
1	2	3	4	5
I. НЕФІНАНСОВІ АКТИВИ				
Основні засоби:	245187	219851	-25336	-10,33

первісна собівартість	422145	422145	0	0
знос	176958	202294	25336	14,3
Запаси	11758	117040	105282	895,4
Усього за розділом I	256945	336891	79946	31,11

1	2	3	4	5
БАЛАНС	267458	340342	72884	27,25
ПАСИВ				
I. Власний капітал та фінансовий результат				
Внесений капітал	245187	219851	-25336	-10,33
Фінансовий результат	22271	117040	94769	425,52
<i>Усього за розділом I</i>	267458	336891	69433	25,96
II. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Поточні зобов'язання:	-	-		
за розрахунками за товари, роботи, послуги	-	-		
<i>Усього за розділом II</i>	-	3451		
БАЛАНС	267458	340342	72884	27,25

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків К, Л.

З даних таблиці 2.5 ми бачимо, що балансова вартість нефінансових активів у 2019 році зросла на 79946 грн (31,11%) відносно 2018 року, основні засоби зменшились на -25 336 грн. (-10,33%) відносно минулого року.

Первісна собівартість Необоротних активів залишилась незмінною, знос збільшився на 25 336 грн. (14,3 %), запаси збільшились на 105282 грн (895,4%) в 2019 році Це дає змогу зрозуміти, що Департамент успішно реалізовує програми покращення торгівлі та інвестицій.

Балансова вартість власного капіталу та фінансовий результат збільшився відносно 2018 року на 72 884 грн. (27,25%), внесений капітал знизився на -25 336 грн (-10,33%), фінансовий результат склав 117 040 грн в 2019 році.

Основними завданнями виконання кошторисів витрат є:

- вивчення дотримання кошторисних призначень в цілому, а також в розрізі окремих статей і економічних елементів витрат;
- вивчення складу і структури витрат;
- оцінка причин, що викликали відхилення фактичних витрат від передбачених у кошторисах;
- виявлення резервів підвищення ефективності використання ресурсів

бюджетних і наукових установ;

– обґрунтування заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління бюджетними коштами.

Джерелом аналізу виконання кошторисів бюджетних та наукових установ служить інформація як безпосередньо характеризує рівень витрат, так і дозволяє виявити факти їх зміни.

До неї належать:

– звіт про виконання кошторису витрат бюджетних установ (ф. № 2);
– баланс виконання кошторисів витрат бюджетних установ (ф. № 1);
– картки обліку витрат і дані первинного обліку витрат матеріальних ресурсів, праці та заробітної плати;

В межах аналізу може бути проведено:

– аналіз виконання кошторисів видатків за загальним та спеціальним фондом;
– аналіз динаміки та структури касових та фактичних видатків загального та спеціального фондів.

Таблиця 2.5

**Показники надходження та використання коштів загального фонду
Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій
Міської ради міста Кропивницького 2015-2019 рр.**

Показники	Затверджено на звітний рік	Надійшло коштів за звітний період(рік)	Касові за звітний період(рік)

	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5		6	7	8	9		10	11	12	13	
Видатки та надання кредитів - усього	1572384,00	2126 131,00	3949894,60	7271302,00	8356603,00	1522246,95	2041481,40	3753129,42	2993355,93	5333500,0	522246,95	2041481,40	3753129,42	2993355,93	5333500,00

У тому числі: Поточні видатки	1572384,00	1173912,00	1404531,00	2438700,00	5153900,00	5563080,00	1173898,42	1403962,21	2438698,53	2290092,44	3290092,44	1173898,42	1403962,21	2438698,53	2290092,44	990 092,44	4300 500,00
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	860563,00	1147573,00	1998169,00	4231400,00	5214400,00	860549,42	147369,05	1998167,53	1885619,93	3885619,93	860549,42	147369,05	1998167,53	1885619,93	3885 619,93		
Оплата праці	860563,00	1147573,00	1998169,00	4231400,00	5214400,00	860549,42	147369,05	1998167,53	1885619,93	3885619,93	860549,42	147369,05	1998167,53	1885619,93	3885 619,93		
Заробітна плата	860563,00	1147573,00	1998169,00	4231400,00	5214400,00	860549,42	147369,05	1998167,53	1885619,93	3885619,93	860549,42	147369,05	1998167,53	1885619,93	3885 619,93		
Нарахування на оплату праці	313349,00	256958,00	440 531,00	922500,00	955500,00	313349,00	256593,16	440 531,00	404472,51	730260,00	313349,00	256593,16	440 531,00	404472,51	730260,4	0	
Використання товарів і послуг	398472,00	721600,00	1511194,6	2117402,0	2200350,0	348348,53	637519,19	1314430,8	703263,49	800650,00	348348,53	637519,19	1314430,8	703263,49	800650,00		
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	10000,00	139900,00	368704,00	238430,00	250680,0	10000,00	136971,20	325090,69	142598,00	250500,0	10000,00	136971,20	325090,69	142598,00	250500,0		

Оплата услуг (крім комунальних)	140 200,00	329200,00	516896,00	872070,00	900350,00	140 139,76	251796,97	504875,00	284814,85	406600,0	140 139,76	521796,97	504,875,00	284814,85	406600,0
Видатки на відрядження	1 962,00	3000,00	42500,00	40000,00	40000,0	1 961,33	1306,80	35666,84	13846,78	18834	1 961,33	1306,80	35666,84	13846,78	18834

1	2	3	4	5		6	7	8	9		10	11	12	13	
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	36 310,00	39500,00	43900,00	90200,00	36000	36 310,00	39499,00	43779,19	25766,19	14787	36 310,00	39499,00	43779,19	25766,19	14787
Оплата теплопостачання	22 160,00	22889,00	21500,00	49800,00	52800	22 160,00	22889,00	21500,00	10321,40	16246,0	22 160,00	22889,00	21500,00	10321,40	16246
Оплата водопостачання та водовідведення	1600,00	1800,00	2000	4400,00	4400,0	1600,00	1800,00	2000	657,49	840	1600,00	1800,00	2000	657,4	840
Оплата електроенергії	12 550,00	14811,00	20400,00	36000,00	36000	12 550,00	14810,00	20279,19	14787,30	30600,10	12 550,00	14810,00	20279,19	14787,30	30 600,10
Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних(регіональних) програм	210 000,00	210000,00	539194,60	876702,00	806702,00	159 937,44	207945,22	405019,17	236237,67	16246,50	159 937,44	207945,22	405019,17	236237,67	16246,50

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків М, Н, О, П, Р.

Касові видатки характеризують рух грошових коштів, виділених установі, а фактичні видатки – повноту їх використання.

Вивчення співвідношення між касовими та фактичними витратами дозволяє виявляти причини, напрямки і розміри відхилень витрат, що виникають в процесі виконання кошторису.

В 2016 р. перевищення касових видатків над фактичними, виникли в зв'язку з тим, що протягом року була погашена кредиторська заборгованість за 2015 р., а також за рахунок змін залишків придбаних та списаних у 2016 р.

матеріалів та продуктів харчування. В 2017 р. перевищення фактичних видатків над касовими, виникли за рахунок придбаних у 2016 році та списаних матеріалів та продуктів харчування. В 2018 та 2019 році було надано більше коштів загального фонду, через збільшення видатків на оплату праці та нарахування заробітної плати. Кошторис видатків загального фонду ТЦСО за всіма показниками було виконано майже в повному обсязі (на 99–100 %).

Кількісний аналіз факторів, які вплинули на розмір середньомісячного фактичного фонду оплати праці, проведений на основі моделі 1:

(2.1)

$$\text{ФОП} = \frac{\text{ФОП}}{K} \times K = \text{ЗП}_{\text{сер.}} \times K$$

де *ФОП* – річний фонд оплати праці працівників, грн;

ЗП_{сер} – середньорічний *ФОП* 1 працівника, грн;

K – середньорічна чисельність працівників, осіб.

Вплив зміни середньоспискової чисельності оцінюється за формулою:

(2.2)

$$\Delta \text{ФОП} = \text{ЗП}_1 \times \Delta K$$

Вплив зміни середньорічного *ФОП* 1 штатного працівника визначається за формулою:

(2.3)

$$\Delta \text{ФОП} = K_2 \times \Delta \text{ЗП}_{\text{сер.}}$$

Оскільки видатки на оплату праці займають найбільшу питому вагу в поточних видатках установи, то з метою визначення причин їх зростання проведено факторний аналіз.

Аналіз впливу факторів на видатки на заробітну плату працівників здійснено за допомогою програми Excel та представлено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз чинників, що впливають на розмір видатків на заробітну плату в Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та

інвестицій Міської ради міста Кропивницького 2014-2019 рр.,грн.

	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	
Видатки на заробітну плату,грн	860563,00	1147573,00	1998169,00	4231400,00	5153900,00
Середня ЗП (за рік)	37415,8	49894,5	79926,8	169256	206156
Середньомісячна ЗП, грн	3117,9	4157,9	6600,6	14104,6	17179,6
Кількість працівників, осіб	23	23	25	25	25

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків М, Н, О, П, Р.

Видатки на заробітну плату в установі щорічно зростають. Так, в 2016 р. порівняно з 2015 р. вони зросли на 287 010 грн, в 2017 р. порівняно з 2016 р. – на 850 596 грн , в 2018р. порівняно з 2017р. – на 2233231 грн, у 2019 відносно 2018 року збільшення видатків на заробітну плату складало 922 500.

При цьому зростання кількості працівників відбулось тільки в 2017 р. (на 2 особи). В 2016 р., як і в майбутніх роках чисельність працівників порівняно з 2015 р. не змінилась і склала 23 особи (рис. 2.2.).

Рис. 2.3. Динаміка кількості працівників Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького за 2015–2019 рр.

Середньомісячна заробітна плата в цьому періоді була досить низькою

і становила в 2015 р. 3117,9 грн, в 2016 р.- 4157,9 грн, в 2017р.- 6600,6 грн, в 2018 р. - 14104,6 , а в 2019 - 17179,6 грн. (рис. 2.4).

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків К, Л, М, Н, О.

Рис. 2.4. Динаміка середньомісячної заробітної плати працівників Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького за 2015–2019 рр., грн.

Аналізом встановлено, що річні видатки на заробітну плату працівників в 2017 р. перевищили показник 2016 р. на 850 596 грн, за рахунок зростання середньоспискової чисельності працівників на 2 особи.

Заключним етапом є аналіз фінансового результату за загальним та спеціальним фондом, який проводиться на підставі Ф9 «Звіт про результати фінансової діяльності».

Таблиця 2.7

Динаміка показників надходження та використання коштів Департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького 2015-2019

Показники	Затверджено на звітний рік	Надійшло коштів за звітний період(рік)	Касові за звітний період(рік)
-----------	----------------------------	--	-------------------------------

	Абсол. Відхилення, грн. 2019/2018	Абсол. Відхилення, грн. 2019/2015	Відносно відхилення, %, 2019/2018	Відносно відхилення, %, 2019/2015	Абсол. Відхилення, грн. 2019/2018	Абсол. Відхилення, грн. 2019/2015	Відносно відхилення, %, 2019/2018	Відносно відхилення, %, 2019/2015	Абсол. Відхилення, грн. 2019/2018	Абсол. Відхилення, грн. 2019/2015	Відносно відхилення, %, 2019/2018	Відносно відхилення, %, 2019/2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Видатки та надання кредитів - усього	1085301	6784219	14,92	431,46	234014,07	3811253,05	78,17	250,4	2340144,07	4811253,05	78,17	921,3
У тому числі: Поточні видатки	1085301	6784219	14,92	431,46	180704,07	4278153,05	60,36	819,18	1307144,07	3778253,05	43,66	723,46
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	-4597592	-617604	-89,2	52,61	1000000	2116194,02	43,66	180,2	-1300	2116194,02		15,65

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Оплата праці	983000	4353837	23,23	6,05	2000000,0	3025070,51	106,06	4,51	200000,0	3025070,51	106,06	4,51
Заробітна плата	983000	4353837	23,23	6,05	2000000,0	3025070,51	106,06	4,51	200000,0	3025070,51	106,06	4,51
Нарахування на оплату праці	33000	642151	3,57	294,93	-611167	416911	325787,49	2330500	-611167	416911	325787,49	2330,500
Використання товарів і послуг	606207,4	1718930	1,40	5,31	-182493	132598	0,44	14,26	-182493	132598	0,44	14,26

Кошторис видатків загального фонду ТЦСО за всіма показниками було

виконано майже в повному обсязі (на 99–100 %). Найбільшу питому вагу в видатках займають видатки на оплату праці (в 2015 р. 96,6 %, в 2019 р. – 95,83 %).

Така ситуація є типовою для бюджетних установ. Значну питому вагу перерахованих вище витрат пояснюється тим, що всі вони відносяться до категорії захищених статей бюджету і покриваються в повному обсязі. Частка витрат на придбання предметів споживання і витрати на відрядження є незначною, так як на даний напрямок виділяється з кожним роком менше коштів. Витрати на субсидії та поточні трансферти відсутні. Частка витрат на придбання предметів споживання і витрати на відрядження є незначною.

За результатами аналізу можна зробити висновок про повноту надходження коштів та про виконання кошторису як за фактично нарахованими видатками, що характеризують потреби установи, так і за реально профінансованими видатками.

2.3. Аналіз стану і тенденцій інвестиційної діяльності міста Кропивницького.

Процес інвестування відіграє важливу роль в економіці будь-якого міста. Саме інвестування в більшій мірі визначає економічне зростання міста, зайнятість населення, а також дозволяє побачити рівень економічного розвитку суспільства. З цієї причини проблема формування ефективних інвестиційних взаємин в місті має велике значення.

Проведені дослідження показали, що розширення повноважень міст, набування ними більшої самостійності підвищують відповідальність органів місцевого самоврядування за проведення місцевої інвестиційної політики і реалізацію інвестиційних проєктів і програм. Формування і підтримка параметрів сприятливого інвестиційного клімату стають першочерговим завданням муніципальних утворень.

Інвестиційна діяльність міста Кропивницький спрямована на

удосконалення іміджу міста на місцевому, регіональному та міжнародному рівнях, сприяння до збільшення надходжень внутрішніх і зовнішніх інвестицій у розвиток соціально-економічної складової міста, здійснення активної інформаційно-маркетингової діяльності.

Стабільний соціально-економічний розвиток та зростання рівня життя населення вимагає відповідних капітальних вкладень у виробничу і соціальну сферу. Проте, враховуючи обмеженість бюджетних коштів, основним напрямком місцевої інвестиційної діяльності є створення сприятливих умов для залучення приватного інвестиційного капіталу.

Інвестиційна діяльність, що включає формування сприятливого інвестиційного клімату та іміджу міста, створення необхідних умов для залучення стратегічних інвесторів є головним механізмом зростання показників соціально-економічного розвитку міста, а тому одним з пріоритетних стратегічних напрямків діяльності органів місцевої влади має бути залучення інвестицій.

У ході виконання інвестиційних програм міста Кропивницького в 2015-2019 роках діяльність виконавчих органів міста була спрямована на формування сприятливого інвестиційного клімату в місті та проведення комплексу заходів, спрямованих на покращення умов інвестиційної діяльності. Реалізація заходів інвестиційних програм забезпечила позитивну динаміку залучення інвестицій в місто.

За досліджуваний проміжок часу частка інвестицій за рахунок місцевих бюджетів у загальному обсязі інвестицій по м. Кропивницькому є незначною. За своїм призначенням місцеві бюджети, на думку автора, крім задоволення поточних соціальних потреб, повинні забезпечувати розширене відтворення в межах відповідної територіальної системи.

Задля всебічного вивчення стану інвестиційної діяльності міста Кропивницького виникає актуальність у аналізі використання коштів міського бюджету на виконання бюджетних програм та забезпечення

соціально – економічного розвитку міста у межах цих програм (Табл. 2.8.).

Ці програми покликані забезпечити основні завдання роботи Управління, які полягають у:

1. Забезпеченні економічного розвитку міста, залученні інвестицій, створенні сприятливих умов для розвитку промислового виробництва, малого та середнього бізнесу, розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

2. Забезпеченні реалізації державної політики у сфері енергоефективності, енергозбереження та енергоменеджменту.

3. Формуванні позитивного інвестиційного іміджу міста та просуванні його інвестиційних можливостей.

4. Забезпеченні реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції.

5. Забезпеченні реалізації державної регуляторної політики.

6. Впровадженні та реалізації партиципаторного бюджетування у місті.

Для виконання своїх повноважень у сфері соціально-економічного розвитку Управління економіки Кіровоградської міської ради з 2015 по 2017 здійснювали виконання наступних бюджетних програм у 5-ти напрямках за КПКВК МБ:

7310180 «Керівництво і управління у сфері економіки»;

7313240 «Організація та проведення громадських робіт»;

7317450 «Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва»;

7317410 «Заходи з енергозбереження»;

7318600 «Інші видатки».

Таблиця 2.8.

Аналіз використання коштів міського бюджету на виконання бюджетних програм м. Кропивницького за 2015 - 2017 роки.

		2015	2016	2017				
--	--	------	------	------	--	--	--	--

	Од ин. вим .	передбачено	виконано	передбачено	виконано	передбачено	виконано	Абсол. відх., грн 2017/ 2016	Відн. відх., % 2017/ 2016	Абсо л. відх., грн 2017/ 2015	Відн. відх., % 2017/ 2015
Керівництво і управління у сфері економіки	тис. грн	860,5	845,6	1612,7	1608,9	2897,7	2890,7	1281,8	79,6	2045,1	241,9
Організація та проведення громадських робіт	тис. грн	134,6	134,6	157,9	157,9	320,0	320,0	162,1	102,6	185,4	134,7
Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва	тис. грн	176,7	153,2	196,7	179,2	454,0	269,8	90,6	50,6	116,6	76,1
Заходи з енергозбереження	тис. грн	21,3	1,3	24,0	24,0	219,0	213,6	189,6	790	192,3	902,8
Інші видатки	тис. грн	46,4	46,4	54,7	54,7	59,2	59,2	4,5	8,2	12,8	27,6

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків С, Т, У.

В таблиці 2.8. наведені напрямки спрямування бюджетних коштів у розрізі відповідних програм за 2015 – 2017 роки. У зазначені роки програма «Керівництво і управління у сфері економіки» забезпечила реалізацію функцій з питань фінансового забезпечення, а саме: проведення оплат за комунальні послуги і енергоносії; здійснення поточних видатків; виплату заробітних плат та сплати податкових платежів. Обсяг коштів за аналізований період збільшився тут на 2045,1 тис. грн. або на 241,9%

Передбачені програмою «Організація та проведення громадських робіт» кошти у зазначений період були використані у повному обсязі. Міський бюджет за даним напрямом планувався й використовувався з тенденцією до збільшення фінансування (за 5 років збільшення на 185,4 тис.грн. або 134,7%). Укладено договори з Управлінням соціального захисту

населення Подільської районної у місті Кропивницькому ради, Управлінням соціального захисту населення виконавчого комітету Фортечної районної у м. Кропивницькому ради, КП «КіровоградБлагоустрій» Кіровоградської міської ради». До громадських робіт було залучено безробітних громадян, проводилися суспільно-корисні роботи, що забезпечили формування благоустрою територій міста, впорядкування пам'ятних місць, які мають офіційний статус. Проводилися заходи щодо інформування населення стосовно отримання субсидій, наданні допомоги соціально незахищеним верствам населення.

Спрямування коштів на реалізацію інвестиційних проектів і створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності здійснювалося у рамках програм «Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва» та «Інші видатки». Так загальний обсяг коштів, які було використано у 2017 році склав відповідно 269,8 тис.грн та 59,2 тис. грн., що н 116,6 тис. грн (76,1%) та 12,8 тис. грн (27,6%) більше до 2015 року. Місцеві інвестиційні проекти направлялися для участі у відборі проектних пропозицій по залученню коштів Європейського інвестиційного банку.

Підписано Меморандум між Кіровоградською міською радою та Всеукраїнською громадською організацією «Інститут бюджету та соціальноекономічних досліджень» для участі у проекті «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження» (компонент з енергоефективності) за участю агентства США з міжнародного розвитку USAID.». У 2016 році: проведено перший муніципальний інвестиційний форум “TIME to INVEST”, участь у якому взяли представники “Європейської ініціативи “УГОДА МЕРІВ”, північної Екологічної Фінансової Корпорації “НЕФКО”, Європейського банку реконструкції та розвитку, ТОВ “ЕСКО Гарант”. Створено інвестиційний буклет “TIME to INVEST”, у якому розміщено інвестиційні проекти виконавчих органів Кіровоградської міської ради та суб’єктів господарювання міста, вільні земельні ділянки та виробничі потужності по місту, які можна запропонувати інвесторам;

У 2017 році спільно з Центральноукраїнським національним технічним університетом було проведено галузеву сесію «Енергоефективність. Енергозбереження» муніципального інвестиційного форуму «TIME to INVEST». відбулася галузева сесія «Марафон можливостей для бізнесу» муніципального інвестиційного форуму «TIME to INVEST». Учасниками форуму стали представники громадських організацій, підприємці, керівники підприємств міста та студентська молодь. У 2017 році м. Кропивницький долучилося до європейської практики громадського бюджету, з метою надання можливості громаді самостійно впливати на розвиток міста [25].

У рамках програми «Заходи з енергозбереження» порушувалися питання раціонального споживання енергоресурсів у бюджетних установах.

Проведені заходи в рамках Днів Енергії, що проводяться та організовуються Кіровоградською міською радою щорічно, проходили Всеукраїнські спеціалізовані виставки “Енергоефективність. Енергозбереження”. В рамках виставки були представлені нові технології з утеплення будинків. Кошти виділені на заходи з енергозбереження використовувалися у даний проміжок часу повною мірою, зекономлені у 2017 році кошти у розмірі були спрямовані на розробку майбутніх проектів з енергозбереження.

У період з 2018 по 2019 рік Департамент з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій спрямовував кошти міського бюджету на забезпечення та реалізацію функцій і завдань, покладених на департамент, які починаючи з 2018 були визначені у 6-ти бюджетних програмах за КПКВК МБ:

- 2710160 «Керівництво і управління у сфері економіки»;
- 2713210 «Організація та проведення громадських робіт»;
- 2717610 «Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва»;
- 2717640 «Заходи з енергозбереження»;
- 2717693 «Інші заходи, пов'язані з економічною діяльністю»;
- 2717530 «Інші заходи у сфері зв'язку, телекомунікації та

інформатики»(Табл. 2.9.).

Таблиця 2.9.

**Аналіз використання коштів міського бюджету на виконання
бюджетних програм м. Кропивницького за 2018 - 2019 роки., грн.**

	Один. вим.	2018		2019		Абсол. відх., грн 2019/ 2018	Відн. відх., % 2019/ 2018
		передбачено	виконано	передбачено	виконано		
Керівництво і управління у сфері економіки	тис. грн	6078,2	6048,9	6 329,2	6 310,9	262,0	4,33
Організація та проведення громадських робіт	тис. грн	715,0	705,3	871,8	871,8	166,5	23,6
Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва	тис. грн	266,0	77,9	266,0	224,8	146,9	15,5
Продовження Табл. 2.10							
Заходи з енергозбереження	тис. грн	219,0	212,4	210,0	24,0	-188,4	-88,7
Продовження табл. 2.9.							
Інші заходи, пов'язані з економічною діяльністю	тис. грн	542,0	429,1	583,7	569,6	140,5	32,7
Інші заходи у сфері зв'язку, телекомунікації та інформатики	тис. грн	—	6 1,5	—	50 ,9	- 10,6	- 17,2

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатків Ф, Х.

Згідно Таб. 2.9., За програмою «Керівництво і управління у сфері

економіки» є можливість в повній мірі забезпечити реалізацію функцій та завдань, покладених на департамент, а також на належному рівні вирішити питання фінансового забезпечення, а саме: проведення оплати всіх обов'язкових платежів за комунальні послуги і енергоносії; здійснення поточних видатків для придбання необхідних товарів та послуг; своєчасна виплата заробітної плати та сплати податкових платежів. У 2019 році виникла економія, що складала 18,3 тис. грн за рахунок: 2 отриманих пільг щодо сплат ЄСВ і при розрахунку ПДФО в сумі 7,3 тис. грн (в департаменті 2 працівника мають статус осіб з інвалідністю) .

За 2019 рік програма розвитку малого та середнього підприємництва виконана на 84,5 %. Основними причинами є низька активність суб'єктів підприємництва в отриманні фінансової допомоги, складна процедура отримання коштів Регіонального фонду підтримки підприємництва в Кіровоградській області. В рамках Програми надається фінансова підтримка на розвиток підприємницької діяльності на безповоротній основі.

У рамках програми Організація та проведення громадських робіт, проходить інформування населення стосовно порядку отримання житлових субсидій, забезпечення догляду та надання допомоги соціально незахищеним верствам населення та особам, що опинилися в складних обставинах, що обумовлені станом їхнього здоров'я чи соціальним статусом. У 2018 році Програмою зайнятості населення передбачалося фінансування на організацію громадських робіт у сумі 715,0 тис. грн. Станом на 01.01.2019 року використані кошти у сумі 705,3 тис. грн. З урахуванням економії, що утворилися у 2018 році, програма 2019 року виконана на 100%.

Програма заходів з енергозбереження покликана вирішувати питання раціонального споживання енергоресурсів у бюджетних установах. На реалізацію заходів даної програми у 2019 році були передбачені кошти в сумі 210,0 тис. грн, використано 24,0 тис. грн. Кошти були використані на щорічне обслуговування програмного продукту «Енергоплан», який надає змогу здійснювати моніторинг споживання енергоресурсів будівлями

бюджетних установ). Залишок невикористаних коштів за 2019 рік у сумі 186 000 грн та за 2018 у сумі 6600 грн передбачався на розробку проекту Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату міста Кропивницького на період до 2030 року.

Програма заходів пов'язаних з економічною та інвестиційною діяльністю виконується у рамках 3 галузевих програм:

1. Програма формування позитивного міжнародного та інвестиційного іміджу м. Кропивницького на 2018-2020 роки;
2. Програма реалізації громадського бюджету (бюджету участі) у м. Кропивницькому на 2017-2020 роки;
3. Міська програма розвитку ярмаркової діяльності та ліквідації торгівлі у невстановлених місцях на 2019–2021 роки.

На реалізацію даних програм було передбачено 583,7 тис.грн. у 2019 році, які було виконано на 97,6%, та 542,0 тис. грн. у 2018 і фактично використано 429,1 тис.грн., що становить 75,0% запланованої суми видатків.

У рамках виконання передбачених програмою завдань щодо створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності, збільшення обсягів інвестицій в економіку міста проводилася відповідна робота. Інвестиційні проекти по м. Кіровограду направлені для участі у відборі проектних пропозицій по залученню коштів Європейського інвестиційного банку.

Постійно зростаючі соціальні, економічні потреби населення міста визначають необхідність управління соціально-економічними процесами. У зв'язку з цим необхідною умовою при управлінні економічним і соціальним розвитком міста стає узгодженість не тільки в роботі різних галузевих об'єднань і підприємств усередині галузей, з одного боку, і муніципальними органами управління міст, на території яких вони розташовані - з іншого.

Кваліфіковане управління інвестиційними процесами в місті неможливе без обліку основних показників економічного і соціального

розвитку міста, призначення даних показників полягає у формуванні аналітичного уявлення про стан соціально-економічного розвитку міста наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10.

**Основні показники економічного і соціального розвитку
Кропивницького за 2015-2019 роки**

Продовження табл. 2.10.

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатка Ч.

Показники	Значення показника						Абсол. відх., грн/млн дол. США 2019/ 2015	Відн. відх., % 2019/ 2015
	Одини- ви- міру	2015	2016	2017	2018	2019		
Обсяг реалізованої промислової продукції у відпускних цінах підприємств	млн грн	11350,9	10522,5	11873,0	14309,6	15674,8	4323,9	38,09
Обсяг реалізованої промислової продукції на одну особу	грн	47017,8	43800	49687,7	60180,9	66261,1	19243,3	40,9
Обсяг капітальних інвестицій	млн грн	1348	1927,7	2583,9	2548,5	3410,2	2062,2	152,9
Обсяг капітальних інвестицій на одну особу	грн	5669,0	8145,6	10982,11	10942,8	14642,9	8973,9	158,3
Обсяг прямих іноземних інвестицій(у фактичних цінах)	млн дол. США	24,9	26,7	27,2	32,9	32,0	7,1	28,5
Обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу	дол. США	105,1	80,3	114,2	142,5	138,6	33,5	31,9
Обсяг експорту товарів	млн дол. США	266,2	244,9	186,8	220,4	272,8	6,6	2,5
Середньомісяч на заробітна плата	грн	3293	4065	6457	7 880	8972,0	5679	172,5

Одним з макроекономічних показників, що характеризує розвиток міста, є капітальні інвестиції. Капітальні інвестиції — це кошти, що спрямовуються на відтворення основних засобів, розширення, реконструкцію і модернізацію підприємств і споруд. Відкриття нових підприємств, модернізація діючих, технічне переозброєння – це та основа, на якій може бути реалізовано основну мету – забезпечення самодостатності територіальної громади.

Станом на грудень 2015 року обсяг капітальних інвестицій унесених в економіку міста складав 1348 млн грн.

Протягом 2016 року в економіку м. Кропивницького вкладено 1927,7 млн. грн. капітальних інвестицій, що становить 8145,6 грн. у розрахунку на одного жителя.

У 2017 році продовжується позитивна динаміка щодо збільшення капітальних інвестицій, залучених в економіку міста. Підприємствами та організаціями м.Кропивницького у 2017 році залучено 2583,9 млн грн капітальних інвестицій, що становить 36% загальнообласного обсягу. Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій були власні кошти підприємств та організацій. На кожного мешканця міста в середньому припало 10982,11 грн капітальних інвестицій.

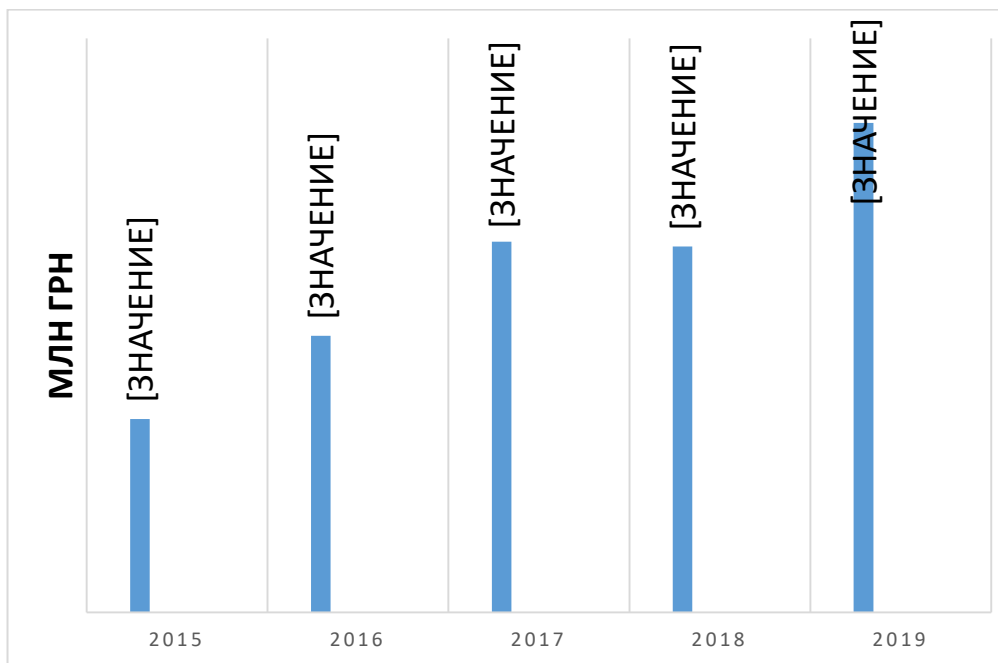
За 2018 рік підприємствами та організаціями м. Кропивницького освоєно 2548,5 млн грн капітальних інвестицій, що менше від 2017 року на 1.37%. На кожного мешканця міста в середньому припало 10942,8 тис грн капітальних інвестицій. Залучення інвестицій відбувається значною мірою за рахунок власних коштів підприємств, що дає змогу розширити промислово-торговельний потенціал міста.

З огляду на незначне падіння обсягу капітальних інвестицій за 2018 рік порівняно 2017 роком, у 2019 капітальні інвестиції зросли на 25.27% відносно 2018.

Так, упродовж 2015 – 2019 років підприємствами та організаціями міста Кропивницького освоєно понад 11,8 млрд. грн. капітальних інвестицій

(у 2015 році – 1348 млн. грн., а за 2019 рік – 3410,2 млн. грн.)

Обсяг капітальних інвестицій збільшився на 2062,2 млн.грн або на 153% порівняно з 2015 роком, що свідчить про позитивну динаміку надходження капітальних інвестицій у економіку міста. (Рис. 2.5)

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатку Ч.

Рис 2.5. Обсяг капітальних інвестицій за 2015 – 2019 роки, млн грн.

Важливою умовою соціально-економічного розвитку міста є залучення іноземних інвестицій. Необхідність залучення прямих іноземних інвестицій зумовлена такими причинами: недостатністю внутрішніх ресурсів і заощаджень, незначним обміном управлінським досвідом, сучасними технологіями, патентами, ноу-хау, ліцензіями, а також прагненням доступу до зовнішніх ринків (рис 2.6.).

Джерело: розраховано автором за матеріалами додатку Ч.

Рис. 2.6. Динаміка залучення прямих іноземних інвестицій в економіку міста Кропивницького за 2015 – 2019 роки, млн дол США.

За 2015 рік обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в економіку м. Кіровограда становив 24,9 млн дол США (38,1 % загального обсягу інвестицій області) та в розрахунку на одну особу населення міста склав 105,1 дол США. Прямі іноземні інвестиції отримали 65 підприємств міста.) [28].

Станом на 31 грудня 2016 року в економіку міста було залучено 26,7 млн дол. США прямих іноземних інвестицій (32% загального обсягу інвестицій по області). Обсяг експорту товарів м.Кропивницького у 2016 році становив 244,9 млн дол. США (на 8,4% менше проти попереднього року). Зовнішньоторговельні операції здійснювались з 94 країнами світу. Основними ринками збуту продукції були країни Азії та Європейського Союзу.

За 2017р. загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку міста, становив 27,2 млн.дол. США (39% загального обсягу інвестицій по області).

Станом на 31 грудня 2018 року на місто Кропивницький припадало лише 32,9 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного

капіталу). Вказаний обсяг на 5,7 млн. дол. США або 21% перевищував показник на початку 2018 року. Станом на кінець грудня 2018 року на 1 особу в Кропивницькому припадало лише 142,5 дол. США.

Фактичний показник надходження прямих іноземних інвестицій за 2019 складає 32,0 млн. дол. США, що на 2.74% менше відносно 2018 року, в розрахунку на одну особу населення міста склав 138,6 дол. США.

Негативні тенденції в обсягах залучення прямих іноземних інвестицій пов'язані з наступними причинами:

- низький рівень довіри до влади;
- нестабільність та невизначеність українського законодавства;
- тіньова економіка;
- відсутність чіткої стратегії економічного розвитку міста (регіону);
- нестабільність у сфері оподаткування;
- нестабільність політичної ситуації в країні;
- корупція;
- стагнація промисловості в Кропивницькому
- незакінчені бойові дії на цій території України.

Отже, інвестиційний клімат в Місті, на даний момент не є сприятливим для іноземних інвесторів, ситуація погіршується епідеміологічним станом, який поки що невирішений.

Аналіз статистичних даних показав, що лідерами за обсягами інвестиційних вкладень в період з 2015 по 2019 рік є підприємства будівництва, промисловості, а також організації, що виконують операції з нерухомим майном і підприємства оптової та роздрібної торгівлі. Позитивна динаміка обсягів інвестицій в зазначених галузях є важливим фактором

розвитку економічного потенціалу міста Кропивницького в довгостроковій перспективі.

Отже, можна зробити висновок, що іноземні інвестори схильні вкладати гроші у галузі м.Кропивницький з порівняно високою рентабельністю та швидким обігом капіталу.

Для отримання загальної картини про інвестиційні можливості, загрози, слабкі і сильні сторони доцільно розробити SWOT аналіз, який дозволить зробити важливі стратегічні висновки, розробити рекомендації, які можуть допомогти при прийнятті подальших стратегічних рішень органами місцевого самоврядування.

Аналіз і оцінка зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на соціально-економічний розвиток міста, проведені методом SWOT-аналізу (Табл. 2.11.), який став основою для виділення сильних і слабких сторін міста, а також можливостей і ризиків (загроз) подальшого розвитку:

- сильні сторони міста - його конкурентні переваги, природні та створені фактори і переваги;
- слабкі сторони - відсутні або слаборозвинені конкурентні чинники міста;
- можливості - сприятливі тенденції і зовнішні потенціали розвитку;
- загрози - несприятливі тенденції і зовнішні ризики для якісного розвитку.

Таблиця 2.11

**Аналіз сильних і слабких сторін міста, можливостей і загроз
(SWOT-аналіз)**

Сильні сторони	Слабкі сторони
----------------	----------------

1. Зручне розташування у центрі України; 2. Вигідне транспортне сполучення; 3. Розвинутий промисловий комплекс; 4. Наявність ресурсу для створення робочих місць: нерухомість, комунікації, трудові ресурси; 5. Багатий природно-ресурсний потенціал; 6. Висока ділова активність громадськості; 7. Зацікавленість місцевої влади у залученні інвестиційних ресурсів та забезпеченні сталого розвитку міста; 8. Співпраця і допомога місцевої влади розвитку малого бізнесу та підприємництва. 9. Наявність сформованих місцевих брендів різних галузей. 10. Наявність потенціалу в ряді галузей промисловості і соціальної сфери (харчова промисловість, будівництво, освіта, охорона здоров'я) 11. Наявність в місті вільних ринкових ніш для розвитку бізнесу.	1. Низький рівень зарплати в Україні, що зумовлює відтік кадрів; 2. Недостатність ресурсів місцевого бізнесу для впровадження інновацій; 3. Моральний та фізичний знос виробничих потужностей; 4. Невпорядковане сміттєзвалище; 5. Незадовільний технічний стан житлового фонду; 6. Зношеність водоканалізаційних систем; 7. Відсутність вільних земельних ділянок; 8. Неналежний технічний стан об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури; 9. Неготовність міста до великих інвестицій (немає підготовлених промислових майданчиків, проблеми з комунікаціями та ін). 10. Непрозорість влади та корупція
Можливості	Загрози
1. Розширення партнерства з рядом регіонів та держав; 2. Залучення інвестицій в місто; 3. Розвиток ефективної системи місцевого самоврядування; 4. Підвищення добробуту населення за рахунок створення нових робочих місць з відповідним рівнем оплати праці; 5. Детінізація бізнесу, легалізація робочих місць 6. Наявність в місті вільних ринкових ніш для розвитку бізнесу;	1. Нестабільна політична і економічна ситуація в країні; 2. Посилення податкового навантаження; 3. Підвищення цін на енергоносії; 4. Поглинання місцевих підприємств бізнесом з інших областей; 5. Скорочення чисельності населення; 6. Наявність конкуренції з боку більш розвинених міст; 7. Міграція найбільш активної та талановитої молоді до великих міст;

Джерело: складено автором

Таким чином, дослідження показали, що пріоритетними сферами інвестування у місті є:

1) Транспортно-логістична інфраструктура. Розвиток транзитного потенціалу та логістичної інфраструктури, будівництво сучасних складських

та пакувальних комплексів, транспортування продукції.

2) Розвиток житлово-комунального господарства. Потребують оновлення об'єкти і мережі водо- і теплопостачання, каналізації, електро- і газових мереж, міської транспортної інфраструктури, реконструкції існуючого житлового фонду, збільшення обсягів будівництва. Вирішення цих проблем сприятиме підвищенню рівня життя населення та гостей міста.

3) Інвестиції у впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій. Реалізація проектів з енергозбереження, раціонального використання та економії паливно-енергетичних ресурсів, створення виробництв і широкого застосування енергетично-ефективних технологічних процесів, обладнання та матеріалів.

4) Розвиток підприємств експортоорієнтованих товарів та імпортозаміщуючих видів продукції. Вирішення цієї проблеми є важливим напрямком сучасної інвестиційної політики міста, спрямованим на пріоритетний розвиток тих підприємств, які вже сьогодні виробляють конкурентноспроможну продукцію і потребують лише певної організаційної та фінансової підтримки для стабільного виходу на ринок СНД і світовий ринок.

5) Створення ділового фінансово-торгового та офісно-готельного центру. Організація центру сприятиме забезпеченню надходжень і реалізації іноземних інвестицій, створенню умов для діяльності іноземних інвесторів, що відповідають світовим стандартам. Мова йде про будівництво нових і реконструкцію існуючих споруд в центральних районах міста, створення мережі першокласних готелів, бізнес-центрів, розвиток телекомунікаційних систем та інформаційних технологій тощо.

6) Туристичні об'єкти. Місто потребує інвестувань у розвиток інфраструктури транскордонного туризму у тому числі фольклорного, культурно-етнічного, релігійного, сільського, екологічного, екстремального та спортивного, а також у розбудову системи рекреаційно-оздоровчих

закладів.

7) Маркетинг інвестиційного потенціалу міста. Роль реклами полягає у тому, щоб зацікавити інвестора, привернути його увагу до міста, сформувавши його позитивний імідж та привабливий інвестиційний клімат.

Ситуація на міжнародному ринку вимагає від місцевої влади посилення співробітництва з відповідними представництвами іноземних держав в Україні, міжнародними фінансовими організаціями, банками, інвестиційними фондами, підтримки постійного діалогу з інвесторами всередині країни та за її межами.

Налагодження більш тісних робочих контактів з потенційними інвесторами та міжнародними фінансовими організаціями, інформування їх щодо інвестиційних пропозицій є необхідними умовами для поліпшення процесу залучення інвестицій в економіку міста та пріоритетними в діяльності міської ради.

Незважаючи на непогані позиції серед інших міст за показниками рейтингів, що характеризують інвестиційну діяльність міста, наявні можливості і ресурси інвестиційного розвитку використовуються не повною мірою.

Це обумовлено наступними причинами, які потрібно враховувати при формуванні та реалізації інвестиційної політики міста Кропивницького.

1) Недосконалість нормативно-правової бази, що регулює інвестиційну та підприємницьку діяльність на території міста;

2) Дефіцит готових інвестиційних майданчиків для реалізації інвестиційних проектів;

3) Обмежений доступ малих інноваційних підприємств та інших суб'єктів малого і середнього підприємництва до фінансових ресурсів, брак кваліфікованих кадрів і знань в сфері малого підприємництва;

4) Відсутність ефективної системи створення і просування бренду міста Кропивницького як території, сприятливої для інвестиційних вкладень;

5) Недостатня інформаційна відкритість органів місцевого

самоврядування щодо інвестиційних процесів, що перешкоджає забезпеченню жителів міста Кропивницького, діючих і потенційних інвесторів актуальною інвестиційною інформацією;

6) Наявність адміністративних бар'єрів, з якими стикаються суб'єкти інвестиційної та підприємницької діяльності в процесі оформлення прав на земельні ділянки; при проходженні процедур, пов'язаних з наданням земельних ділянок на основі затвердженої документації з планування території; при підключенні об'єктів капітального будівництва до мереж інженерно-технічного забезпечення; при отриманні дозволу на будівництво;

7) Недостатній розвиток інструментів організаційної та методичної допомоги інвесторам;

8) Відсутність системи моніторингу ефективності інвестиційної діяльності;

9) Близькість до вичерпання просторових ресурсів та інфраструктурних систем для розміщення нових об'єктів капітального будівництва різного призначення, ефективного розвитку інженерної та вулично-дорожньої інфраструктури;

10) Недостатня розвиненість вулично-дорожньої інфраструктури міста, яка не відповідає інтенсивності руху транспортних засобів, що збільшує витрати ведення бізнесу.

Спираючись на досліджену інформацію з приводу стану інвестиційної діяльності у місті Кропивницькому та результативних показників роботи органів місцевої влади відповідальних за здійснення інвестиційної діяльності.

Можна зробити висновок, що за наявності ресурсного, інфраструктурного та природничого потенціалу, можливості місцевої влади не спрямовані на ефективному просуванні сприятливих якостей міста, та залученні іноземних інвесторів, питома вага бюджетних коштів спрямована на вирішення поточних соціально-побутових проблемах населення міста.

Тільки за останні два роки відчувається значне поживлення і цій сфері,

все більше фінансуються громадські ініціативи і проекти, саме соціально-економічного характеру, але водночас з тим й досі проводиться суспільно-побутова діяльність та заходи для покращення життя незахищених верств населення, на що не можна не звернути увагу. Адже це безумовно буде забезпечувати сприятливі відносини між органами місцевої влади та громадністю, що в свою чергу буде забезпечувати місцевій владі гарний імідж і довіру населення.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО - ЕКОНОМІЧНЕ УДОСКОНАДЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІСТА.

3.1. Стратегічне планування розвитку міста, як основа для залучення інвестицій

Розвиток на місцевому рівні характеризується сукупністю різноманітних, соціально-економічних, просторових, культурних, екологічних та інших факторів, на які необхідно звернути увагу в процесі здійснення територіального планування. З цієї причини на місцевому рівні розробляється низка планувальних документів, кожен з яких має свій об'єкт, принципи, призначення, мету а вкупі вони створюють цілісну систему планування місцевого розвитку. Основов'язковими для розробки, базовими видами планувальних документів на місцевому рівні є:

1. Стратегії місцевого розвитку.
2. Просторові програми.
3. Щорічні програми соціально-економічного розвитку розвитку території.

Стратегії та щорічні програми місцевого розвитку мають на меті формування сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності та розвитку підприємницької галузі, підвищення рівня життя та забезпечення соціальних потреб населення [26, с.36].

Просторові програми спрямовані на розвиток території як об'єкта реалізації містобудівної діяльності органів місцевої влади. Ці документи тісно пов'язані між собою, мають спільну мету у вирішенні питань покращення ефективності функціонування території, але водночас різняться між собою.

Розробка довгострокових стратегічних документів потрібна для визначення тенденцій місцевого розвитку, формування на цій основі планів перспективного соціально-економічного та екологічного розвитку, визначення етапів і термінів досягнення місцевих пріоритетів. Для

забезпечення здійснення певних пріоритетних напрямів стратегії розробляються та виконуються місцеві цільові програми розвитку окремих сфер економічної діяльності, які мають перетворитися на дієвий інструмент реалізації довгострокової місцевої політики [3, с.49].

У той же час брак досвіду стратегічного планування, комплексного підходу до визначення цілей і пріоритетів перспективного розвитку муніципальних утворень призводить до того, що розроблені концепції і стратегічні плани іноді носять декларативний характер, відсутні механізми їх реалізації. Недооблік стратегічних факторів може призвести до серйозних наслідків для міста, особливо якщо потрібна структурна перебудова економіки території. Така перебудова може виникнути, наприклад, у зв'язку з вичерпанням запасів корисних копалин, старінням технології і обладнання, скороченням державного замовлення і т. п. Наслідком цього може бути масове безробіття в місті, зниження життєвого рівня населення, зростання соціальної напруженості. Тому одне з найважливіших завдань стратегічного планування - передбачення майбутніх змін та своєчасне прийняття необхідних запобіжних рішень.

На думку автора, щоб уникнути наведених вище ризиків такого планування, ефективне стратегічне планування реалізації інвестиційного та загалом соціально-економічного розвитку має ґрунтуватись на таких засадах (Рис 3.1.).

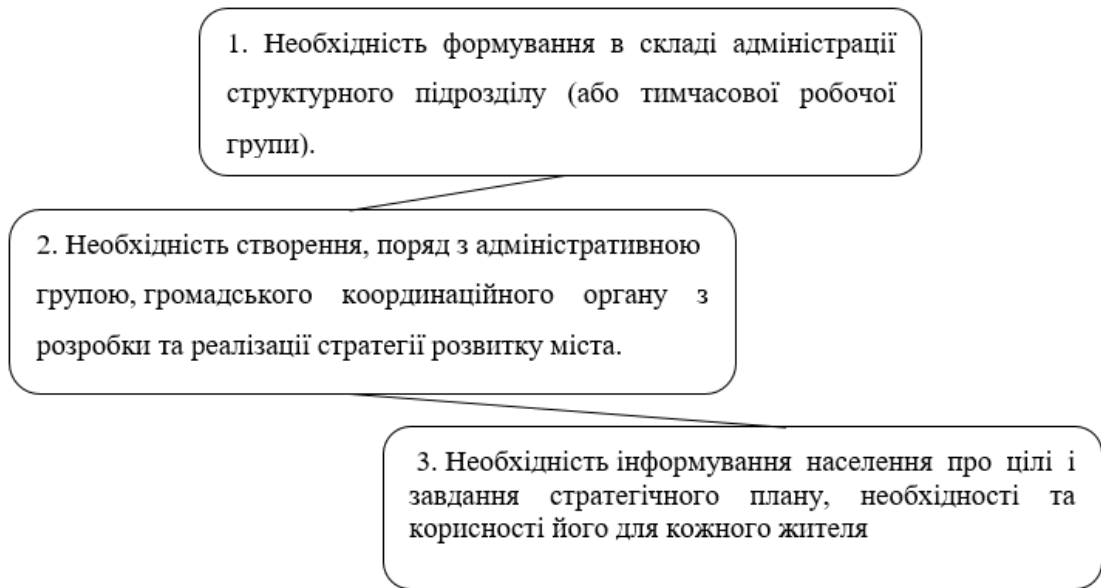

Рис. 3.1. Засади ефективного стратегічного планування[4]

1. Необхідність формування в складі адміністрації структурного підрозділу (або тимчасової робочої групи), зайнятого розробкою концепції і безпосередньо підлеглого голові адміністрації або (як мінімум) його першому заступнику. Покладання цієї роботи в якості «додаткової» на структурні підрозділи, зайняті поточними завданнями, як правило, веде до невдачі.

2. Необхідність створення, поряд з адміністративною групою, громадського координаційного органу з розробки та реалізації стратегії розвитку міста, засновниками якого, крім місцевої адміністрації, можуть бути підприємства міста і їх союзи, комерційні структури, банки, фонди економічного розвитку, профспілки, громадські організації, корпоративні організації вчених і експертів, університети і т.п. У складі громадського координаційного органу організовуються наукові ради і групи по розробці окремих розділів концепції.

Головний його структурою може бути науковий центр, вищий навчальний заклад, проектна організація і т.п.

3. Необхідність інформування населення про цілі і завдання стратегічного плану, необхідності та корисності його для кожного жителя, організація збору та обговорення пропозицій, що надходять від населення і різних місцевих спільнот. Жителі повинні усвідомлювати, що розробка стратегії розвитку міста - їх спільна справа[27, с. 11].

Також було б доцільним організовувати круглі столи задля залучення максимального кола експертів з різних верств населення. Максимальне залучення зовнішніх експертів, спеціалістів міської ради міста Кропивницького і представників громадськості дозволило б запобігти проявленню слабких сторін кожного з підходів і дозволить використати всі джерела інформації та переваги всіх зазначених вище підходів (Рис. 3.2.) .

Рис.3.2. Інформаційне забезпечення зацікавлених верств населення[12]

Відповідно до цієї моделі місцева влада у формуванні муніципальної стратегії розвитку повинна будувати свої дії виключно на побажаннях громадськості. Такий підхід у стратегічному розвитку міст з різного типу інноваціями широко використовується у багатьох містах світу

Стратегічне планування розвитку міст не є зовсім новим поняттям для України. Проте раніше цей процес передбачав здебільшого формування плану на рік, з вузьким фокусом, на обмеженій території, часто з

урахуванням лише поточних термінових заходів без послідовних дій на майбутнє.

В Україні функціонує ряд нормативно-правових засад, що здійснюють регулювання стратегічного планування розвитку, до них відносяться:

- Конституція України;
- Закони України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р., “Про місцеві державні адміністрації” від 9 квітня 1999 р. [18];
- Закон України: “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” від 23 березня 2000 р.;
- “Про стимулювання розвитку регіонів” від 8 вересня 2005 р.;
- “Про державні цільові програми” від 18 березня 2004 р.;
- Указ Президента України “Про Концепцію державної регіональної політики” від 25 травня 2001 р.;
- “Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки” від 28 квітня 2004 р.;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року», від 21 липня 2006 р.;
- «Про утворення Ради з питань регіонального розвитку та місцевого самоврядування» від 2 квітня 2009 р.;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України “ Про схвалення Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України” від 4 жовтня 2006 р.;
- Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку” та ін [3].

Отже, сутність стратегічного планування робить його надважливим інструментом менеджменту соціально-економічного розвитку в сучасних

умовах, коли зміни відбуваються надзвичайно швидко, а традиційні територіальні конкурентні переваги зазвичай втрачають свою вагомість як остаточні фактори розвитку.

Автором визначено низку принципів на яких має ґрунтуватися стратегічне планування, органів місцевого самоврядування міста Кропивницького в формуванні місцевого розвитку що забезпечать сталий всебічний розвиток (Табл. 3.1.).

Таблиця 3.1.

**Принципи стратегічного планування розвитку міської ради міста
Кропивницького**

Принципи	Зміст
Постановка цілі	Точне формулювання цілі та конкретних стратегічних задач
Об'єктивність	Використання досвіду та об'єктивної інформації, зібраної під час формування стратегії
Пріоритетність	Внесення до стратегії пріоритетних напрямків, реалізація яких забезпечить гармонійний розвиток міста
Компетентність	Узгодження відповідності питань, на вирішення яких спрямована стратегія та компетенції органів управління місцевим розвитком
Ефективність	Визначення кількісного виразу співвідношення витрат і результатів поліпшення економічного та соціального стану території
Прозорість	Забезпечення прозорості діяльності розроблення та реалізації стратегії, висвітлення їх у ЗМІ
Альтернативність	Визначення і опрацювання альтернативних варіантів стратегії
Ситуаційність	Виявлення, оцінка, врахування впливу внутрішніх чинників та зовнішнього середовища, можливих варіантів розвитку

Джерело: Укладено автором

Стратегічне планування ґрунтується на розумінні того, що існує безліч

ідей і проектів, які можуть виявитися ефективними, прибутковими для окремих секторів економіки міста і суспільства в цілому. Але тільки деякі з них є «стратегічними» в тому сенсі, що сьогоденні інвестиції можуть відкрити нові можливості в майбутньому і зв'язати муніципальне утворення зі зростаючими сегментами регіональної, національної або навіть світової економіки.

Стратегічне планування являє собою розробку довгострокових планів розвитку, які складаються на підставі більшої кількості даних, обґрунтовуються системами детальних розрахунків і в загальному вигляді стають документами різного ступеня деталізації.

Якщо дивитися на функції стратегічного планування, можна відзначити, що це і розробка стратегії розвитку міста в документальному варіанті, і зміни свідомості громадськості.

При правильному підході до процесу стратегії планування розвитку міста будуть зміцнюватися взаємини органів місцевого самоврядування і громадськості, приносячи динаміку в розвиток міста і задаючи правильний вектор руху в поліпшенні якості життя. Якщо розглядати стратегічне планування, то можна сказати, що це одне з найважливіших дій в розвитку міста. Для поліпшення управління з боку місцевої влади потрібно внести конкретні зміни принципів і пріоритетів в організацію роботи органів місцевого самоврядування. Адже спостерігається брак спеціальних умінь, навичок і досвіду адміністративного управління. Як правило, це обумовлено слабким розвитком інституту підготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, яким потрібна спеціальна підготовка. Не тільки в сфері державного та муніципального управління, а й в предметних областях, таких як управління стратегічним розвитком, розробка інвестиційних проектів, проектний менеджмент. Значна частина спеціалістів не розуміє в повній мірі цілей і завдань стратегічного планування як методу управління соціально-економічним розвитком [40, с. 36].

Це призводить до того, що, беззаперечно слідуючи інструкціям,

малопідготовлені працівники розробляють проекти і програми, які згодом не дають очікуваного ефекту на рівень соціально-економічного розвитку міста.

Успішні стратегії місцевого розвитку характеризуються такими рисами:

- підхід формування партнерства й широкої участі;
- достатній рівень узгодженості з громадськістю;
- залучення зацікавлених сторін з різних сфер суспільства;
- здійснення аналітичного аналізу;
- розуміння того, що стан завершеності однієї фази процесу стратегічного планування впливає на результативність наступної фази;
- загальне узгодження процесів.

3.2. Удосконалення механізму управління інвестиційними процесами та роботи з інвесторами.

Зростання інвестицій є одним з основних чинників, які сприяють розвитку промислового виробництва, піднесенню економіки, вирішенню проблем оновлення місцевої технологічної бази, амортизації основних фондів в промисловості. Тільки залучення інвестицій в економіку може запобігти втраті економічного потенціалу.

Грамотна політика стимулювання діяльності інвесторів, забезпечення гарантій інвесторам від інвестиційних ризиків та інші заходи підтримки інвестиційної діяльності на території муніципального утворення, а також наявність необхідної інфраструктури повинні сприяти залученню значних фінансових коштів у виробничу сферу [38, с. 9].

Організація діяльності міста, пов'язана з залученням інвестицій, включає в себе кілька основних елементів:

- 1) нормативно-правове забезпечення інвестиційної детальності;
- 2) виділення пріоритетів відбору інвестиційних проектів;
- 3) визначення механізмів підтримки інвестиційної діяльності;

- 4) розробку і просування інвестиційного паспорта міста;
- 5) створення окремої інституції, що займається розвитком інвестиційної діяльності.
- 6) постійний моніторинг веб-ресурсів Міської ради і наповнення його актуальною і достовірною інформацією.

Враховуючи це, ми вважаємо, що активізація інвестиційної діяльності в регіоні має ґрунтуватися на певних принципах, а саме:

- системності: здійснення процесу активізації інвестиційної діяльності як єдиної системи, яка включає низку елементів для досягнення кінцевого результату;
- пріоритетності: під час вибору інвестиційного проекту для будь-якого регіону повинна враховуватися спеціалізація регіону, що визначається концентрацією тих або інших галузей у структурі економіки міста [136];
- результативності: ефект від реалізації інвестиційної діяльності в регіоні повинен бути позитивним, тобто оцінка одержуваних результатів від вкладення інвестицій у місто повинна перевищувати всі витрати на реалізацію того чи іншого інвестиційного проекту;
- прозорості: дотримання цього принципу забезпечує захист інтересів суспільства за допомогою підвищення ефективності управління й посилення боротьби з корупцією;
- гнучкості, що полягає у врахуванні змін у реалізації інвестиційної діяльності на регіональному та національному рівнях, які виникають із боку зовнішнього й внутрішнього середовищ, що потребує забезпечення гнучкості та адаптивності механізму активізації інвестиційної діяльності до змін, їх використання як нових можливостей для досягнення результату її здійснення;
- забезпечення сталого розвитку регіону, що передбачає врахування єдиної цілісної моделі соціального, економічного та екологічного розвитку регіону, зростання добробуту населення регіону під час реалізації інвестиційної діяльності в регіоні;

– збалансованості ризиків, що потрібно враховувати під час реалізації особливо ризикових інвестиційних проектів, які доцільно фінансувати за рахунок власних засобів (чистий прибуток та амортизаційні відрахування) або на умовах самофінансування [44, с. 24]

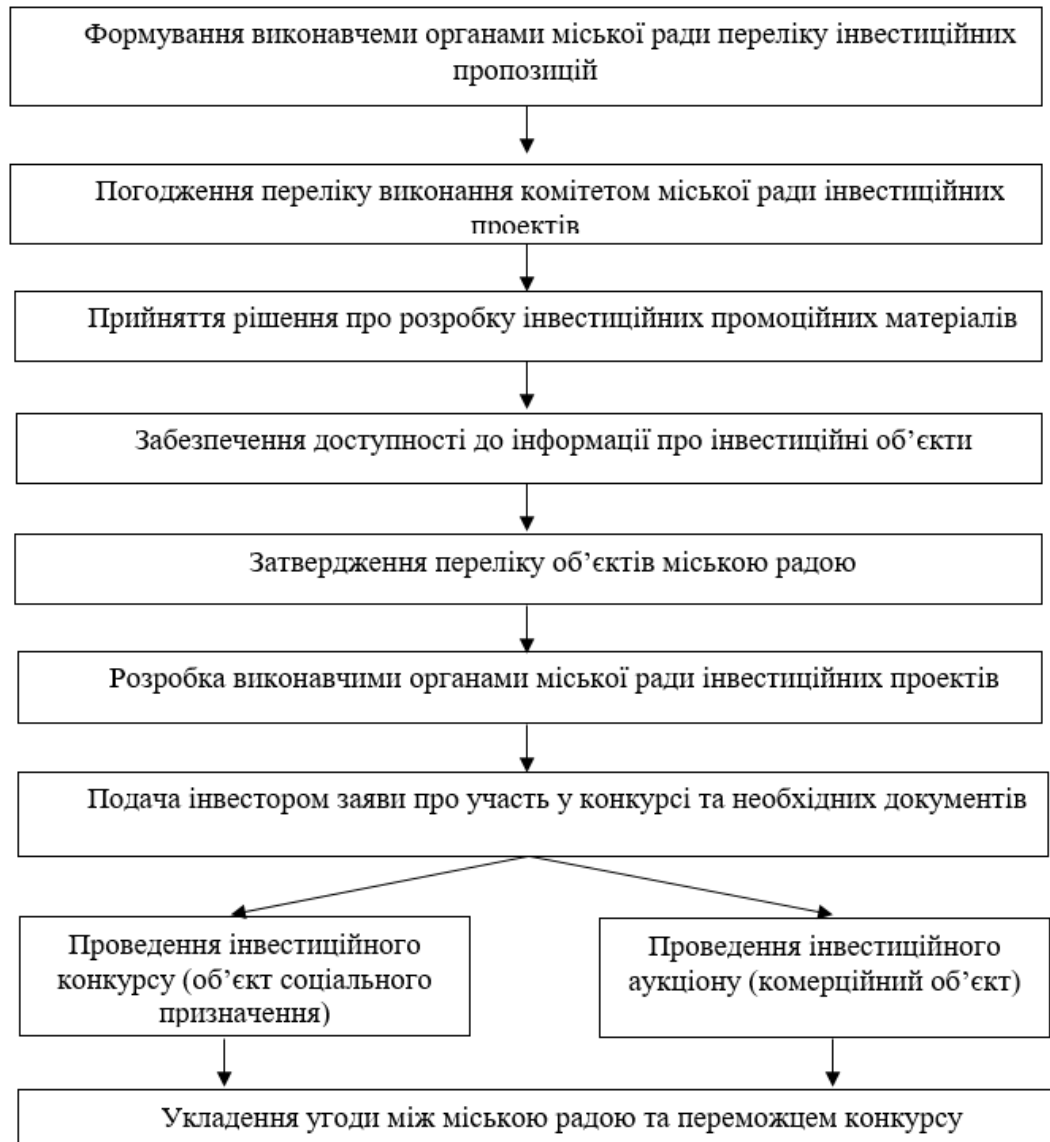

Рис. 3.3. Механізм залучення інвестицій міської ради міста Кропивницького.

Джерело: укладено автором.

У складі механізму управління інвестиційною діяльністю міста виділяємо адміністративні методи, економічні та організаційні.

1. Адміністративні методи механізму активізації інвестиційної діяльності

в регіоні включають нормативно-правове, інституційне забезпечення, моніторинг і контроль.

2. Економічні методи включають систему прийомів і засобів прямої дії на суб'єктів інвестиційної діяльності за допомогою запровадження фінансово-економічних законів та грошово-кредитних відносин із метою створення оптимальних умов, які забезпечують досягнення високих економічних результатів [32, с. 34-36]. Серед економічних методів виділяємо оподаткування, стимулювання, кредитування, страхування й бюджетне фінансування (співфінансування).

Використання цих методів сприятиме збільшенню надходження інвестиційних ресурсів у регіоні, розвитку інфраструктури, формуванню сприятливого інвестиційного клімату, підвищенню інвестиційної привабливості пріоритетних галузей економічної діяльності регіону.

3. Організаційні методи охоплюють усю суть організаційної складової

механізму активізації інвестиційної діяльності в регіоні. Це комплекс засобів і прийомів впливу, спрямованих на досягнення поставленої мети. Організаційними методами є діагностика інвестиційного середовища та визначення пріоритетних сфер інвестування, кадрове забезпечення, стратегічне планування й програмування, інформаційне забезпечення, мотивація залучення інвестицій у пріоритетні сфери.

Важлива роль в активізації інвестиційної діяльності в регіоні належить

інституційним інструментам, які виконують комплексну підтримку інвестиційних проектів та забезпечення взаємодії між інвесторами й органами влади, серед яких доцільно виділити діяльність Агентства з підтримки та створення інвестицій. Зауважимо, що економічне зростання

залежить не лише від інвестицій, але й також від механізмів ефективного управління інвестиційними ресурсами [30].

Основною метою інвестиційної політики на місцевому рівні є забезпечення економічного підйому за рахунок залучення інвестицій в ефективні і конкурентно здатні сфери виробництва і види діяльності, а реалізувати поставлену мету можна на основі проведення послідовної політики, спрямованої на підтримку інвестиційної діяльності на території міста, відпрацювання механізмів мобілізації бюджетних і позабюджетних фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних програм, залучення зовнішніх інвестицій і підвищення ефективності їх використання.

Місцева інвестиційна політика проводиться на основі реалізації наступних заходів (Рис. 3.4.):

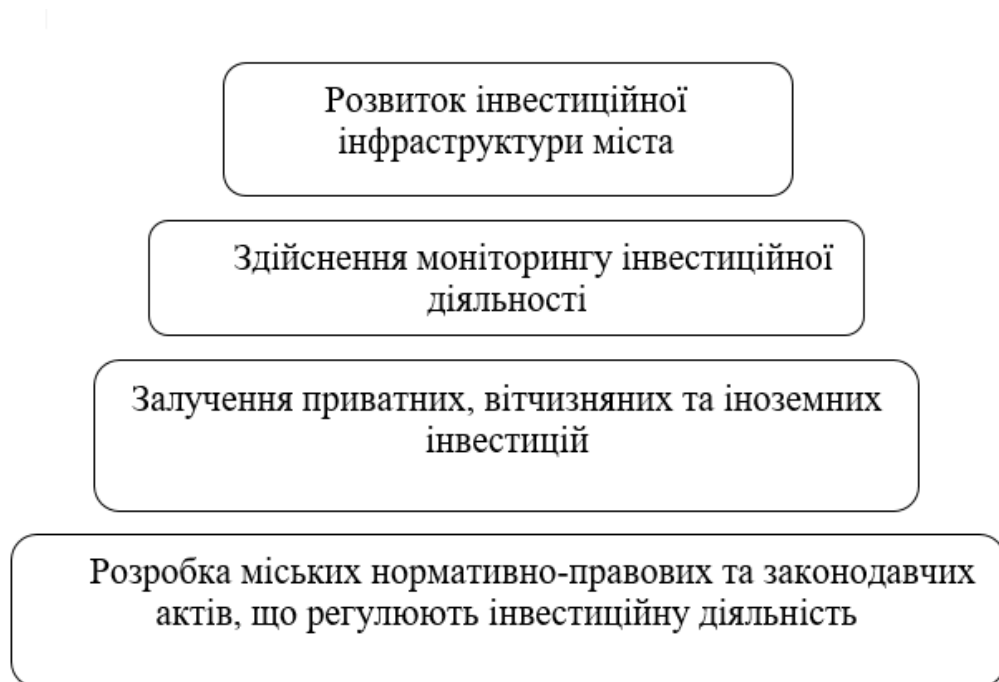

Рис. 3.4. Заходи, щодо реалізації інвестиційної політики.

Організація діяльності міста, пов'язана з залученням інвестицій, включає в себе кілька основних елементів:

- 1) нормативно-правове забезпечення інвестиційної детальності;
- 2) виділення пріоритетів відбору інвестиційних проектів;

- 3) визначення механізмів підтримки інвестиційної діяльності;
- 4) розробку і просування інвестиційного паспорта міста;
- 5) створення окремої інституції, що займається розвитком інвестиційної діяльності.
- 6) постійний моніторинг веб-ресурсів Міської ради і наповнення його актуальною і достовірною інформацією.

Як показує практика, всі вище розглянуті інструменти управління інвестиційними процесами на місцевому рівні використовуються не окремо один від одного.

Так, інвестиційні паспорти приймаються відповідно до програм і концепцій інвестиційного розвитку міста, а нормативно-правова база по інвестиційної діяльності служить основою для прийняття відповідних програм. Все це тому що, виконуючи загальну мету - необхідність залучення інвестицій, кожен інструмент має свою функцію: для інвестиційного паспорта - це маркетинг території, для нормативно-правової бази - формування правових основ діяльності інвестора, а по відношенню до інвестиційних програм - це формування стратегічних цілей і пріоритетів інвестиційної політики муніципалітету, найважливіших напрямків і засобів реалізації даних цілей.

Тому неможливо не звернути увагу на одну з найважливіших умов для удосконалення механізму інвестиційних процесів на міському рівні, нею є чітко визначена і зручна процедура залучення, супроводу та підтримки інвестора. В місті Кропивницькому розроблені стандарти залучення та супроводу інвесторів[37] з метою систематизації та впровадження кращих вітчизняних і світових практик управління інвестиційною діяльністю як на регіональному, так і на місцевому рівнях, уніфікації та оптимізації процесу підготовки інвестиційних матеріалів та продуктів, зокрема у сфері забезпечення діяльності з пошуку, залучення, супроводу та обслуговування

інвесторів, сприяння реалізації інвестиційних проектів в місті Кропивницькому та в Кіровоградській області.

Не дивлячись на наявність організаційного документу, що регулює діяльність органів місцевої влади у питаннях комунікації з інвесторами, наведені там стандарти інформаційних пропозицій, обґрунтовані дії щодо створення баз даних, що містять інформацію про земельні ділянки, про компанії, що можуть виступати у якості партнерів, залишаються лише теоретично описаними у даному Стандарті. Аналізуючи наявні веб-ресурси, що мають містити всю потрібну інформацію стосовно стану інвестиційного потенціалу міста, було виявлено що наповненість актуальною інформацією не здійснена на належному рівні, інтернет сторінки сайту інвестиційного порталу міста Кропивницького наповнені застарілою інформацією, що не може надати потенційним інвесторам ні вітчизняним ні іноземним повної і достовірної інформації про стан розвитку міста, його ресурсний потенціал, актуальні пропозиції.

З огляду на такі недоліки доцільно зробити певні пропозиції щодо удосконалення механізму інвестиційного процесу та роботи з інвестором.

По-перше, бажано створити інформаційний документ (веб-сторінка) для інвестора, так званий Інформатор(путівник) для інвестора, такий документ покликаний значно спростити процес інформування зацікавлених осіб з приводу інвестиційної діяльності у місті. В інформаторі (путівнику) для інвестора описують основні юридичні та адміністративні питання, пов'язані із реалізацією інвестицій.

До нього, зокрема, входить:

- основна інформація про форми ведення економічної діяльності (характеристика різних організаційно-правових форм з коротким коментарем);
- інформація про процедуру реєстрації економічної діяльності з урахуванням (наскільки це можливо) тривалості і витрат (платежі, вартість консультування тощо);

- основна інформація про податкові зобов'язання, залежно від форми і категорії діяльності;
- основна інформація з питань трудового законодавства (прийом на роботу іноземців);
- основна інформація про вимоги законодавства, яке регулює банківську діяльність;
- основна інформація про вимоги законодавства, яке регулює діяльність у сфері торгівлі (митне право тощо);
- галузеві нормативні акти, наприклад, у сфері безпеки і гігієни праці;
- основна інформація про нормативні вимоги до будівництва, процедури отримання дозволу на будівництво, постачання енергії, управління відходами тощо;
- особливі вимоги, що стосуються, наприклад, страхування інвестицій. а також (додатково):
- інформація про доступні форми державної підтримки інвестиції;
- перелік державних установ з обслуговування інвестора;
- інвестиційні плани державного (комунального) партнера;
- приклади інвестицій на обраній території.

По-друге, потрібно утворити бази даних земельних ділянок та іншої промислової нерухомості, діючих компаній, які можуть виступати в якості партнерів, постачальників тощо для потенційних інвесторів; інституцій, які можуть бути корисні для інвестора на різних етапах реалізації проекту (консалтингові, юридичні, рекрутингові компанії, інституції підтримки підприємництва, бізнес асоціації тощо); компаній з іноземними інвестиціями, які працюють у регіоні; базу даних інвестиційних запитів (звернень інвесторів) [37]. Доцільно укладати такий інформаційний документ двома мовами.

Також за наявності ресурсів та кваліфікованих кадрів можна утворити:

1. Відділ з супроводу інвестора, де відбуватиметься:

- надання доступу до інформації і даних, потрібних інвестору;

- організація візитів інвестора у місто;
- організація зустрічей представниками різних рад, з'ясування функцій окремих відділів, полегшення контактів з відділами й установами державної влади на території міста;
- допомога у встановленні контактів з фірмами, організаціями в місті – рекрутинговими агенціями, агенціями нерухомості, навчальними закладами, розробниками, тощо.

2. Індивідуальний супровід ключових інвесторів, визначення так званого «інвестиційного пілота» – працівника, делегованого для обслуговування даного інвестиційного проекту, допомога під час усього процесу підготовки та реалізації інвестиції. У випадку інвестиції, яка полягає у будівництві нових об'єктів, – допомога у виборі місця розташування інвестиції на території міста, допомога під час процедури отримання адміністративних рішень, необхідних для будівництва.

3. Допомога у пошуку відповідних офісних приміщень.

4. Співпраця з інвестором у сфері промоції інвестиційного проекту, який реалізується в місті.

5. Співпраця з інвестором на початковому етапі проекту – допомога у залагодженні справ на території міста/гміни – залежно від потреб інвестора.

6. Програма стипендій для стажування у роботодавців, які реалізують інноваційно-інвестиційні процеси на території міста.

3.3. Маркетинговий підхід в управлінні інвестиційною діяльністю на місцевому рівні

Однією з важливих умов ефективного соціально-економічного розвитку території є стимулювання інвестиційної діяльності, яка ґрунтується на формуванні сприятливих умов інвестування в формі інвестиційної

інфраструктури, поліпшення законодавчої бази інвестування, а також створення і просування іміджу території.

Конкурентоспроможність території характеризується її іміджем, виробництвом, фінансовими ресурсами, матеріальними та інноваційними активами, кадровим забезпеченням, програмою соціально-економічного розвитку, інвестиційним кліматом, наявністю виробничих і наукових центрів, рівнем розвитку банківської системи, різних комунікацій та інфраструктури і т.п.

Маркетингова діяльність органів місцевого самоврядування у частині представлення можливостей для інвестування на території міста має включати:

- накопичення інформації про найважливіші елементи, які впливають на економічну ситуацію на території міста: дані про населення, систему комунікацій, економічну структуру, рівень освіти, напрямки розвитку тощо;
- інвентаризацію усієї нерухомості (незабудованої, забудованої, приватної, державної), яка може скласти інвестиційну пропозицію;
- опис характерних рис міста, які безпосередньо впливають на інвестиційну пропозицію: рівень освіченості мешканців (доступної робочої сили), існуючі та заплановані державні інвестиції (транспорт, пошук території, зміна форми власності, тенденції);
- список «інвестиційних стимулів», які місто може (в даний час і в майбутньому) запропонувати інвесторам, включаючи «тверді» (фінансові пільги, преференції, тощо) і «м'які» (співпраця, промоція, гарний «клімат»...) стимули;
- інформацію про правила, процедури, норми, які стосуються ведення економічної діяльності на території міста, «путівник» по управліннях, відділах, установах, важливих з огляду на ведення інвестиційної діяльності (відділи архітектури, урбаністики, інфраструктури, охорони довкілля, податкові органи, центри зайнятості

тощо).

Дані, перелічені вище, формують універсальний «портрет міста» сприятливого, спрямованого на ринок, сучасного і готового до співпраці з інвесторами. Звичайно, промоційні матеріали не зможуть замінити безпосереднього обслуговування інвестора (підприємця).

Вони є всього лиш носієм першого повідомлення, візиткою, яка має привернути увагу до території, яка представляється.

Наступним етапом є донесення цієї інформації до потрібних клієнтів. Формуванням детальної бази даних потенційно зацікавлених осіб, пропозицією має займатися спеціалізований підрозділ (особа). Він проводитиме аналіз конкурентів, збиратиме інформацію зі ЗМІ, галузевих подій, прямих контактів, комерційних баз даних. Маркетинговий план та його орієнтовний бюджет розробляють на річний цикл з урахуванням найважливіших заходів і подій.

Одним із найважливіших заходів маркетингу інвестиційної пропозиції місцевості (міста) є моніторинг поточної діяльності і її результатів.

Результатом такого моніторингу є:

- розширення, актуалізація і класифікація бази даних;
- отримання інформації про тенденції і зміни на інвестиційному ринку;
- вказівки для ухвалення рішення про локалізацію та форми промоції;
- отримання інформації про діяльність конкурентів, дії у відповідь і/або загрози;
- підвищення кваліфікації осіб, пов'язаних із обслуговуванням інвестора;
- створення мережі співпраці, що виходить за межі даної місцевості;
- професіоналізація діяльності, пов'язаної із економічним розвитком міста.

Проводячи заходи з інвестиційного маркетингу міста, завжди потрібно пам'ятати про принципи зрівноваженого розвитку – тобто, що інвестиції впливають на інші складові життя у місті, що інвестиційна пропозиція

спрямована також до місцевих підприємців і що інвестиції повинні узгоджуватися зі стратегічною концепцією розвитку міста. Ключовим повідомленням цього типу маркетингу та місцевої політики є твердження, що найважливішим клієнтом міста є його мешканець. І саме його блага перш за все треба охороняти під час реалізації будь-яких планів чи проектів.

Сутність інвестиційного маркетингу муніципалітету полягає не тільки в аналізі інвестиційної активності, розкритті потенціалу кожного інвестиційного спрямування, а й в чіткому обґрунтуванні прийняття рішень при розробці та реалізації інвестиційних програм і проектів, що стосуються розвитку територій, метою інвестиційного маркетингу є здатність надавати фахівцям з інвестування певний обсяг наукових, інноваційних та ринково-практичних знань в області інвестицій для активізації інвестиційного процесу та для підвищення національної конкурентоспроможності

Інвестиційний маркетинг міста являє собою діяльність, метою якої є просування інтересів міста в різних соціально-економічних сферах, створення сприятливого клімату, який підвищував би привабливість міст для споживачів - як зовнішніх (потенційних інвесторів, туристів, покупців товарів і послуг, пропонованих територією), так і для внутрішніх (які проживають на території міста) [24].

Важливу роль у запровадженні інвестиційного маркетингу на місцевому рівні, на думку автора відіграють сучасні засоби комунікації, які використовують Інтернет, соціальні медіа, аудіовізуальні матеріали, сучасні методи презентації і організації виставок.

Рівень інформаційних матеріалів, методи донесення до громади, обізнаність з методами комунікації свідчать про рівень відправника повідомлення. Водночас зростає значення креативності, оригінальності і «культури надання повідомлення». Чудовим місцем для порівняння маркетингових методів та інструментів є різні промоційно-інформаційні заходи: ярмарки, конференції, семінари, тренінги національного і

міжнародного рівня.

В даному дослідженні автор піддав аналізу найпопулярніші форми промоції та інформації, як от, веб-сайт Міської ради міста Кропивницького та супутній від нього Інвестиційний портал міста Кропивницького, який має забезпечувати інформування потенційних інвесторів та просто громадян.

Основним критерієм оцінки сайту є його змістове наповнення сторінок

(стандартизація, обсяг інформації, актуальність, спосіб представлення інформації і її якість. Під час проведення аналізу веб-ресурсів було виявлено суттєві недоліки як і у наповненні сайту, так і в неактуальній інформації на сайті, за час дослідження було виявлено, що інформація не оновлюється вже великий проміжок часу. Тож, слід сформулювати основні рекомендації, щодо належного наповнення сайту актуальною інформацією та загальних рекомендацій, щодо здійснення інвестиційного просування міста.

Автором сформовані рекомендації, щодо просування міста органами місцевого самоврядування, представлені у вигляді Талиці 3.2. рекомендації по ефективному управлінню інвестиційним маркетингом.

Таблиця 3.2.

Маркетингові інструменти для розвитку інвестиційних процесів

Інструменти просування міста	Характеристика
Підготовка і поширення промоційних, спеціалізованих матеріалів, розробок	Це основні заходи, які становлять фундамент промоції. Ці матеріали поширюють через різних партнерів, як зі сфери бізнесу, так і з громадського середовища.
Реклама	Шляхом придбання ефірного часу чи рекламної площі у відповідних ЗМІ та розміщення там інформації, яка заохочуватиме інвесторів ознайомитися з пропозицією.
Прямий маркетинг	Полягає у накопиченні інформації про підприємства, які зацікавлені розміщенням інвестиції в регіоні /країні, і в безпосередньому надсиланні їм початкової пропозиції

Public relations (зв'язки з громадськістю)	Участь місцевої влади у соціально-економічних подіях міста/гміни, підкреслення їхнього значення і діяльності для підтримки інвесторів.
Підготовка персоналізованих інвестиційних пропозицій у відповідь на запит	Завданням відділу, який займається пошуком і обслуговуванням інвесторів, є професійна та блискавична підготовка відповідей на запити, надіслані інвесторами, і включення до цих відповідей інформації, яка випереджуватиме чергові запитання
Тизерна реклама	Являє собою рекламні блоки на сайті, які приваблюють відвідувачів своїми гучними заголовками і супроводжуваними їх цікавими картинками
Таргетинг	Спосіб відбору аудиторії за заданими критеріями до цільової. Термін походить від слова target - ціль або мішень. Результатом таргетингу є цільові покази реклами - користувачам, на яких орієнтована інформація. Такий інструмент інтернет-маркетингу дуже добре працює в різних соц-мережах, і не потребує таких значних витрат.
Моніторинг і належне наповнення сайту	Належне ведення і наповнення сайтів Міської ради та інвестиційного портала міста Кропивницького.

Джерело: Укладено автором

Результативна робота по залученню інвестицій неможлива без ефективних заходів щодо поширення серед цільової аудиторії інформації про інвестиційний потенціал міста.

Аналізуючи інформаційні ресурси (в основному інтернет-ресурси) в галузі інвестиційної діяльності, було виявлено недостатню кількість інформації про об'єкти інвестицій в місті.

Наявність інформаційного простору про інвестиційний клімат міста дозволяє формувати позитивний інвестиційний імідж міста (регіону) і просувати його інвестиційні можливості через: виготовлення та розповсюдження інформаційних матеріалів про регіон, адміністрування

інформаційного веб-порталу, організації ознайомлювальних і ділових місій для представників потенційних інвесторів / партнерів / торгових представників в місто, участь в спеціалізованих заходів та інвестиційних місіях за кордон, та нових для органів місцевого самоврядування засобів просування, а саме інтернет маркетингу.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження інвестиційної діяльності та менеджменту її розвитку на місцевому рівні можна зробити наступні висновки та дати теоретичні та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю органів місцевого самоврядування, які на даний проміжок часу є чи не єдиною інституцією, що регулює інвестиційні процеси в середині міста.

1. Розгляд інвестиційного процесу як системи дозволив трактувати цей процес з огляду на основні його характеристики: управління інвестиційним розвитком міста - це системний процес організаційного, методологічного, ресурсного, стратегічного впливу на інвестиційну діяльність з боку органів місцевого самоврядування, але не тільки в єдиній особі, а й через активну взаємодію з громадськістю і експертами в галузі інвестиційної діяльності з метою забезпечення ефективного функціонування міста в інвестиційній сфері та впорядкуванні інвестиційних процесів через реалізацію інвестиційної політики органів місцевого самоврядування.

У даній роботі виконано теоретичне узагальнення інвестиційної діяльності на місцевому рівні, та аналіз стану здійснення інвестиційних процесів на території міста Кропивницького запропоновано підходи до виконання актуального науково-практичного завдання, яке полягає в поглибленні теоретико-методичних і практичних засад

організаційно-економічного забезпечення розвитку інвестиційної діяльності в місті Узагальнення та систематизація результатів дослідження дали підставу сформулювати такі висновки:

Інвестиційна діяльність у містах реалізується задля досягнення соціальної, економічної й екологічної ефективності від залучення інвестицій у різні сфери діяльності із врахуванням особливостей місцевого розвитку. Обґрунтовано необхідність удосконалення організаційно-методичних підходів для вдосконалення здійснення інвестиційної діяльності в місті. Методологічними принципами при цьому визначено об'єктивність, системність, комплексність, гнучкість, доступність, оптимальність, безперервність.

Попри брак достовірної статистичної інформації щодо здійснення соціально-економічного розвитку. Проаналізовано стан і тенденції інвестиційної діяльності міста Кропивницького, задля виявлення пріоритетних сфер залучення інвестицій у місто та виявленні суттєвих недоліків, що значно перешкоджають процесу здійснення інвестиційної діяльності. Проаналізовано період з 2015 по 2019 рік міста, що дало змогу дослідити тенденції як і скорочення так і збільшення обсягу залучених інвестицій, але попри це участь органів місцевої влади в частині удосконалення інвестиційної діяльності є не значною, порівняно з обсягом наявного інвестиційного потенціалу, що забезпечується більшою мірою власними коштами і ініціативами підприємств.

2. В процесі аналізу проблемних зон в інвестиційній сфері, таких як законодавство, організаційна та кадрова політика і т.д. встановлено, важливість проведення організаційних заходів щодо підвищення кваліфікації спеціалістів в сфері проектно-прогнозного та стратегічного менеджменту, а також оволодінням практичних навичок використання маркетингового підходу до розвитку інвестиційної діяльності в місті.

3. Проведений аналіз існуючих моделей управління інвестиціями

показав їх неспроможність і невідпрацьованість для органів місцевого самоврядування. Існуючі підходи є односторонніми, так як враховують показники переважно макроекономічного або мікроекономічного характеру. Їх застосування обмежується використовуваною при їх розробці системою припущень, відсутністю обліку чинників неекономічного характеру, не зачіпаючи політичної, соціальної та інших сфер, що знижує вірогідність результатів оцінки та скорочує можливості застосування підходу стратегічного управління.

4. Обґрунтовано практичні рекомендації щодо управління інвестиційною діяльністю органами місцевого самоврядування, що включає: стратегічні принципи, маркетингові інструменти і запропоновані положення які дозволять вдосконалити механізми здійснення інвестиційної діяльності в місті .

5. Запропоновано механізм організації інвестиційної політики органів місцевого самоврядування щодо ефективного просування міста шляхом інвестиційного маркетингу , за допомогою якого досягаються поставлені цілі у напрямку поліпшення інвестиційного клімату і залученні інвесторів.

Запропоновані методи та інструменти для ефективного здійснення інвестиційної діяльності в місті повинні бути гнучкими та адаптуватися під соціально-економічний розвиток конкретного регіону. Усі методи й інструменти механізму повинні корелювати один з одним, оскільки лише в комплексі вони сприятимуть створенню ефективної системи управління інвестиційною діяльністю міста.

Розв'язання окреслених проблем дасть змогу підвищити ефективність і дієвість цього механізму, а також сприятиме активізації інвестиційної діяльності на місцевому рівні.

Отже, реалізація запропонованих заходів і методів дасть змогу збільшити обсяги залучених інвестицій, забезпечити оптимальний розподіл інвестиційних ресурсів та розвиток інвестиційної діяльності в пріоритетних і перспективних сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша О.І. Активізація інноваційної діяльності: економічне забезпечення: монографія / О.І. Амоша, В.П. Антонюк, А.І. Землянкін та ін. – Донецьк: Інститут економіки промисловості, 2007. – 327 с.
2. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія – 2012. – 88 с.
3. Берданова, О. В. Всеукраїнська мережа фахівців та практиків з регіонального і місцевого розвитку / О. В. Берданова // «Ресурсне забезпечення регіонального та місцевого розвитку». – Київ: 2014. – 125 с.
4. Бистряков І. Капіталізація природних ресурсів: механізми залучення інвестицій у сталий розвиток / І. Бистряков, В. Пилипів, О. Луців. Економіст. - 2013. - № 10. - С. 38-41.
5. Бутко М. П. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій у регіональних господарських системах / М. П. Бутко, О. Ю. Акименко. Регіональна економіка. - 2010. - № 1. - С. 39-47.
6. Валинурова Л. С. Инвестирование: учебник для вузов / Казакова О. Б., Валинурова Л. С. - Москва: Дрофа, 2010. -57 с.
7. Гришина И. Комплексная оценка инвестиционной привлекательности и инвестиционной активности российских регионов: методика определения и

анализ взаимосвязей. Инвестиции в России. 2001. № 4. С. 5–16.

8. Гузнер С. Внутрорегиональная дифференциация инвестиционного климата: рейтинговая оценка / Харитонов В.Н., Вижина И.А. Регион: социология и экономика. 1997. № 2. С. 109–136

9. Ежиков А. С., Рисин И.Е. Государственное регулирование экономики: учебное пособие. –М.: КНОРУС, 2015. 232 с.

10. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.09.1985 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.portal.rada.gov.ua (дата звернення: 12.11.2010)

11. Зайцев Ю.К. Инвестиционный климат: Учебное пособие для бакалавриата и магистратуры /Гриф УМО ВО.2018.- 100 с. URL: www.biblio-online.ru/book/E6081AD5-C312-4BA4-9824-179D2BD4B16A.

12. Закон України «Про державно-приватне партнерство» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>; (дата звернення: 16.11.2020)

13. Закон України «Про загальні принципи створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12#Text>; (дата звернення: 16.11.2020)

14. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення 24.10.2020).

15. Закон України «Про інноваційну діяльність» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>(дата звернення: 16.11.2020)

16. Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2299-14#Text> (дата звернення: 16.11.2020).

17. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.11.2020)

18. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>(дата

звернення: 16.11.2020)

19. Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проєктів за принципом «єдиного вікна» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-17#Text> (дата звернення: 16.11.2020)

20. Закон України «Про режим іноземного інвестування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.11.2020)

21. Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5205-17#Text> (дата звернення: 16.11.2020)

22. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>; (дата звернення: 24.11.2020)

23. Звіт про стан виконання Програми економічного і соціального розвитку міста Кіровограда на 2015 рік та основних напрямів розвитку на 2016 і 2017 роки, за 2016 рік. URL: <http://kr-rada.gov.ua/site/uploads/files/Ekonomika/zvit-ekonomika-2016.pdf> (дата звернення: 16.11.2020)

24. Іванова Н. Ю., Данилів А. І. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний аналіз сучасних методик. Наукові записки. Т. 56. Економічні науки / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: Академія, 2006. С. 16–22.

25. Інформація департаменту з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького про бюджет за бюджетними програмами за 2019 рік URL: http://kr-rada.gov.ua/site/uploads/files/Vyconavchi%20organy/Departament-ekonomiki-torgivli/inf-programi_2019.pdf (дата звернення: 27.11.2020)

26. Кныш М.И., Перекатов Б.А., Тютиков Ю.П. Стратегическое планирование инвестиционной деятельности. – СПб.: Издат. дом «Бизнес-

Пресса», 1998. – 315 с.

27. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення. Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2012. — № 38. — С. 366–368.

28. Кравців В. С., Мельник М. І., Антонов В. Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2011. 386 с.

29. Левчинський Д. Л. Суть та економічна природа інвестицій та інвестиційного процесу. *Механізм регулювання економіки*. 2011. №2. С. 138.

30. Лесечко М. Д. Механізм управління великими містами в Україні / М. Д. Лесечко, Л. В. Блащук. Інвестиції: практика та досвід. - 2011. - № 22. - С. 121-125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_22_33 (дата звернення: 16.11.2020)

31. Мірошніченко П. І. Методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу регіону. Бізнесінформ. № 2. 2012 с. 44–49.]

32. Онищенко В. О. Організаційно-економічний механізм забезпечення інвестиційної політики держави / В. О. Онищенко, О. О. Єрмак. Економіка і регіон. - 2012. - № 1. - С. 3-10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_1_3 (дата звернення: 28.11.2020)

33. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. - К.: Лібра, 2002. - 472 с.

34. Петренко К. В. Інвестиційний клімат України в умовах інтеграції: проблеми та напрями покращення. Бізнес Інформ. - 2017. - № 7. - С. 71-75. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_7_12 (дата звернення: 11.11.2020)

35. Петровська С. А. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний пофакторний аналіз. Механізм регулювання економіки. 2012. № 2. С. 90–97.].

36. Положення про департамент з питань економічного розвитку, торгівлі та інвестицій Міської ради міста Кропивницького в новій редакції URL: http://kr-rada.gov.ua/uploads/documents/23049-rish_2450_19-03-2019.pdf

(дата звернення: 11.11.2020)

37. Стандарти залучення та супроводу інвесторів у Кіровоградській області URL:<http://kr-rada.gov.ua/site/uploads/files/Ekonomika/standarti-zal-ta-suprov-invest.pdf> (дата звернення: 16.11.2020)

38. Третяк Н. М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н. М. Третяк. Фінансовий простір. - 2013. - № 3. - С. 165 -

170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2013_3_24. (дата звернення: 16.11.2020)

39. Чемерис О. М. Формування привабливого інвестиційного клімату в регіоні: Автореф. - О., 2005. - 20 с.

40. Черненко О.Б. Теория, методология и практика формирования структурно-инвестиционной политики в регионе: Монография /— Ростов н/Д: РГЭУ, 2002.

41. Шевченко Н. І. Досвід системи державного гарантування іноземного інвестування в різних країнах... — С. 159.

42. Шевченко О. В. Інструменти підвищення інвестиційної спроможності регіонів в контексті розкриття внутрішнього потенціалу розвитку. Аналітична записка. Нац. ін-т стратег. дослідж. при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1658/>.

43. Шевчук І. В. Вплив податкових чинників на активізацію інвестиційних процесів в Україні. Вісник ЖНАЕУ. Фінанси, облік та аналіз господарської діяльності. т. 2. № 1 (48). 2015. С. 160–170.

44. Щербаков В. С. Особенности инвестиционного процесса на субнациональном уровне. Электронный научно-практический журнал «Современные научные исследования и инновации». 2016. №5. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2016/05/66475> (дата звернення 01.08.2017).